

BIJeenKOMST OP DINSDAG 27 JANUARI 1959
TE 'S-GRAVENHAGE

Voordracht gehouden voor de Vereniging ter Beoefening
van de Krijgswetenschap

door

Zijne Excellentie Luitenant-Generaal der Cavalerie T. E. E. H. MATHON

over

**VERSCHILLENDE ASPECTEN VAN DE ONTWAPENINGS-
BESPREKINGEN**

Voorzitter: Z.E. Luitenant-Generaal b.d. M. R. H. CALMEYER

De voorzitter opent te 20.00 uur de vergadering met een kort woord van welkom tot de vele aanwezigen. Hij doet mededeling van het voorlopig niet doorgaan van de lezing welke op dinsdag 24 februari zou worden gehouden, door de heer F. R. Mijnlieff, zulks wegens ziekte van de inleider. Er zal een tweede lezing over „Luchtverdediging” worden gehouden, thans door Commodore A. B. Wolff, die een andere visie op dit zo belangwekkende onderwerp zal geven dan Generaal-Majoor A. J. de Vries dit op 26 november te Amsterdam heeft gedaan. Getracht zal worden deze nieuwe lezing te doen plaatsvinden op 24 februari a.s. *)

Aangezien er geen verdere zaken van huishoudelijke aard zijn te behandelen, geeft de voorzitter vervolgens het woord aan Generaal Mathon voor het uitspreken van zijn lezing.

Lt.-Generaal Mathon:

Mijnheer de Voorzitter. Professor Vlekke is in de Internationale Spectator van 22 november 1957 en van 22 juni 1958 een „Overzicht der ontwapeningsdiscussies” begonnen, welk overzicht, naar wij mogen hopen, zal worden vervolgd.

In eerstgenoemd deel heeft hij (op blz. 479) als achtergrond van de besprekingen vermeld:

- „a. de internationale politieke ontwikkeling;
- b. de gestadig verrijkte en verdiepte kennis inzake de atoomenergie en haar toepassingsmogelijkheden in de oorlog;
- c. de ontwikkeling van andere wapens, zowel offensieve als defensieve, waaronder vliegtuigen, raketten en geleide projectielen.”

*) Nader is gebleken dat dit niet mogelijk is. De voordracht van Commodore Wolff is nu vastgesteld op 10 april a.s. (Red.)

Hij vervolgt dan:

„Daarmee is al gezegd en aangetoond, dat een volledig en betrouwbaar overzicht van het ontwapeningsvraagstuk nog niet *kan* worden geschreven. Er is nog zoveel betreffende de punten b en c, dat strikt geheim is, dat de buitenstaander heel vaak met vermoedens en veronderstellingen moet werken. Waarschijnlijk zijn er slechts zeer weinigen, die op het gebied van de onder b en c genoemde zaken werkelijk deskundig zijn.“

Prof. Vlekke betwijfelt voorts of degenen, die de besprekingen voerden, volledig op de hoogte waren en geeft aan, dat veel er op wijst, dat slechts de regeringsleiders, enkele ministers en een kleine kring officieren en geleerden voortdurend volledig geïnformeerd blijven.

Het is allerm minst mijn bedoeling te trachten beide zeer goede overzichten te verbeteren of aan te vullen. Ik wil slechts proberen bepaalde aspecten te belichten.

Voor deze beperking bestaat alle redenen, omdat het hier een politiek vraagstuk betreft, zij het ook politiek in de moderne zin, omdat het om meer gaat dan de politiek alleen en er behalve politieke, ook geestelijke, militaire en zelfs economische aspecten zijn. Uiteraard zal hier in het bijzonder op de militaire aspecten worden ingegaan.

Men dient er van uit te gaan, dat de naam ontwapeningsbesprekingen misleidend is. Het onderwerp is eigenlijk regeling der bewapening.

Na de tweede wereldoorlog heeft het vraagstuk een wereldomvattend karakter gekregen en is de aandacht — begrijpelijkerwijze, doch niet geheel terecht — op de kernwapens geconcentreerd.

Tegelijkertijd heeft men ingezien, dat de kern van het vraagstuk is het verminderen van de kans van ernstige botsing tussen de verschillende belangen. Deze belangen worden voorgestaan door soevereine staten, die niet zijn onderworpen aan een hoger gezag.

De veiligheid van deze staten staat dan op het spel. Tot nu toe is het volledig waarborgen van de veiligheid een onmogelijkheid gebleken en wordt getracht het beginnen van een oorlog te bemoeilijken.

Het Westen streeft bij zijn bewapening een zelfde doel na. Of het communistisch blok dit ook doet, is niet met zekerheid vast te stellen.

Bovendien overweegt men verschillende technische maatregelen, zoals het verbieden van bepaalde wapens, het verminderen van de sterkten van de krijgsmachten, het verminderen van de defensiebudgetten e.d.

Ik volg hier een rapport „Ontwapening, maar hoe?“, dat in de zomer van 1956 door een commissie onder mijn voorzitterschap aan de V.I.R.O. *) is uitgebracht.

Naar dit rapport moge ik verwijzen. Bij een nadere beschouwing dient men het wel te bezien in verband met de huidige en de toekomstige ontwikkeling van de verdedigingsvoorbereidingen. Dit verband is van belang voor hetgeen men heden ten dage nog steeds de koude oorlog moet noemen.

*) De commissie bestond uit: Lt.-Gen. Th. E. E. H. Mathon, voorzitter, leden: Lt.-Gen. Mr. J. D. Schepers, A. Mozer, Mr. J. L. Heldring, Drs. F. J. A. Terwisscha van Scheltinga en Mr. G. Hubée, secretaris. Van een bij dit rapport gevoegd „Schematisch overzicht van het verloop der ontwapeningsbesprekingen sedert medio 1954“, dat door de samensteller, Drs. Terwisscha van Scheltinga ook na 1956 is voortgezet, heb ik in deze inleiding zeer dankbaar gebruik gemaakt.

De koude oorlog

Onder de koude oorlog dient te worden verstaan de strijd tussen het Communistische blok en de Vrije Wereld, waarbij het Communistisch blok overtuigd is de overwinning te zullen behalen op grond van het eigen superieure stelsel.

Deze strijd wordt overal ter wereld gevoerd en op elk gebied, zonder dat dit een „grote” oorlog betekent.

In deze strijd is een militaire dreiging voortdurend aanwezig, welke beide partijen aan de tegenstander toeschrijven. Behoudens in gevallen van een „kleine” oorlog, zoals in Korea en in Indo-China of van een verborgen oorlog of een indirecte agressie zoals in het Midden-Oosten in 1958, wordt de strijd thans gevoerd voornamelijk op geestelijk en economisch gebied.

De militaire dreiging lijkt in het bijzonder te bestaan uit de A- en de H-bommen over te brengen door vliegtuigen en geleide projectielen over zeer grote afstanden. Men kan echter zeggen, dat thans een A-pariteit is bereikt.

Aan Westelijke zijde bestaat een voordeel, omdat wordt beschikt over een groot aantal bases, welke verspreid rondom en dichtbij de Sovjet-Unie zijn gelegen.

Een tweede voordeel is de beschikking over een 3-tal Amerikaanse vloten in de Atlantische Oceaan, in de Stille Oceaan en in de Middellandse Zee, welke de bases zijn voor vliegtuigen met nucleaire projectielen. Deze vloten zijn moeilijk te vinden en moeilijk te treffen.

Een voordeel voor de Sovjet-Unie is wellicht, dat zij thans over meer Intermediate Range Ballistic Missiles (I.R.B.M.) beschikt, o.a. opgesteld in de satellietstaten, waarmee het grootste deel van West-Europa, w.o. ook het Verenigd Koninkrijk kan worden getroffen. Eerst in 1959 zullen beperkte aantallen Amerikaanse I.R.B.M. in Europa zijn opgesteld.

Ten slotte zijn de Amerikaanse onderzeeboten met A-voortstuwung een voordeel voor het Westen, als deze (in de toekomst) over een geleid projectiel zullen beschikken, waarmee, verschoten uit de Noordelijke Doorvaart, doelen diep in de Sovjet-Unie gelegen, zullen kunnen worden geraakt.

Dit alles betreft het „zwaard”, zoals dit wapen aan Westelijke zijde wordt gezien.

Tegenover het Westelijke „schild” beschikt de Sovjet-Unie over een overmacht in het bijzonder aan grondstrijdkrachten, hetgeen de Verenigde Staten trachten te compenseren door de tactische A-wapens.

Ik meen, dat hiermede in grote trekken de balans van de voornaamste krachten van beide partijen is opgemaakt.

In het vorenstaande zijn twee elementen vermeld, welke in de ontwapeningsbesprekingen een rol spelen:

- de kernwapens;
- de bases van deze wapens en de verdedigingszones, welke het „schild” vormen.

Drie andere onontbeerlijke elementen van de verdediging:

- de verbindingen;
- de mobiele strategische reserves;
- het oorlogspotentieel

lijken minder uitdrukkelijk aan de orde te komen. Een balans van deze krachten is thans niet nodig. Wel zal ik echter op deze elementen later terugkomen.

De militaire koude oorlog omvat nu:

- het verkennen van,
- het neutraliseren of het verzwakken en
- het dreigen met

de vorenstaande elementen van de verdediging zonder dat het tot een „hete” oorlog komt.

In het bijzonder bij de ontwapeningsbesprekingen is deze militaire koude oorlog gevoerd.

De ontwapeningsbesprekingen

In het bestek van deze inleiding voor onze vereniging heeft het geen zin te trachten zelfs bij benadering een historisch overzicht van de uitermate ingewikkelde besprekingen te geven, in het bijzonder zo ingewikkeld, omdat de partijen herhaaldelijk elkaars standpunt grotendeels hebben overgenomen.

De besprekingen zijn voornamelijk gevoerd in de in 1954 ingestelde subcommissie van de Ontwapeningscommissie van de Verenigde Naties, van welke subcommissie de Grote Vier en Canada lid waren. In deze subcommissie stonden het duidelijkst de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie tegenover elkaar, de drie overige leden hebben meestal nauwkeurig afgewogen, bemiddelende voorstellen gedaan om het Amerikaanse standpunt zoveel mogelijk te doen aanvaarden. Ik geef hiermede een zeer vereenvoudigd en dienstengevolge zeer onvolledig inzicht in het vraagstuk, dat tot voorzichtigheid ten aanzien van de volledige materie noopt. Met het oog op de te behandelen aspecten meen ik, dat dit thans toelaatbaar en noodzakelijk is.

Niet mag ik nalaten te zeggen, dat bij beide partijen is gestreefd naar het vergroten van de veiligheid om zodoende een oorlog te voorkomen, althans het uitbreken te bemoeilijken. In het midden latend welk gewicht bepaalde overwegingen van verschillende aard voor elk der partijen hadden, zal men steeds moeten hopen, dat dergelijke besprekingen tot enig resultaat zullen leiden. Tot nu toe is geen formeel resultaat bereikt, wellicht is echter het inzicht verdiept, dat een oorlog in de toekomst geen zin meer heeft.

Dit betekent in genen dele, dat de koude oorlog is geëindigd, noch dat de militaire dreiging is verdwenen. Deze laatste is eerste voorwaarde aan Sovjetzijde voor de koude oorlog, en de koude oorlog voornamelijk op geestelijk en economisch gebied gaat voort. Op de Sovjet-strijdwijze kom ik terug.

Het verkennen, neutraliseren of verzwakken van elkaars krachten en het dreigen met de militaire krachten gebeurt allerminst alleen bij de ontwapeningsbesprekingen. Het is dan ook geen wonder, dat deze besprekingen, welke in de zomer 1957 in het Lancaster House te Londen een hoogtepunt bereikten, toen in het bijzonder onderwerp van overleg in de N.A.V.O. hebben uitgemaakt. In de volgende beschouwingen zal ik mij daarom niet uitsluitend tot de besprekingen van de reeds eerder genoemde subcommissie van de Ontwapeningscommissie van de Verenigde Naties beperken.

Verkennen, neutraliseren of verzwakken en dreigen zijn evenmin van elkaar te scheiden. Slechts ter wille van het overzicht zal ik deze afzonderlijk trachten te beschouwen.

De Sovjet-Unie heeft getracht de opvattingen van de tegenpartij te verkennen in het bijzonder voor wat betreft het gebruik van de kernwapens.

In 1949 heeft de Sovjet-Unie een A-bom en in 1953 een H-bom tot ont-ploffing gebracht. Daarna had zij nog een achterstand ten aanzien van de perfectionering en de voorraadvorming van kernwapens. Zij dringt dan met minder klem dan voorheen aan, op voorafgaand verbod van gebruik en aan-maak van deze wapens.

Beide partijen ondervonden bij voortduring dat de tegenpartij geen afstand wil doen van de kernwapens.

Voor de een oorlogvoorkomende werking van deze wapens kon geen van beide partijen een ander middel vinden.

Hierop slaat het beroemde woord van Churchill: „Het zou mogelijk zijn, dat wij dan door een sublieme ironie een stadium van dit verhaal hebben be-reikt, waarin veiligheid het forse kind van doodsangst, en ons voortbestaan de tweelingbroer van onze vernietiging is geworden.”*)

Evenmin wordt overeenstemming bereikt ten aanzien van vermindering van de schildstrijdkrachten.

De Sovjet-Unie, die op dit terrein in 1954 een duidelijke voorsprong heeft, dringt op vermindering met een derde aan, waardoor de voorsprong gehand-haafd zal blijven. Een procentuele vermindering wordt door het Westen ver-worpen. Een technisch meer ontwikkelde krijgsmacht zou dan minder ge-vechtskracht overhouden, omdat de sterkte van de leiding en van het niet strijdend gedeelte bij de eerste groter is.

Een inzicht in de totale vredessterkte van de krijgsmachten is moeilijk te verkrijgen. Binnen ruime grenzen hangt zij af van de grootte van de bevolking en van de economische toestand. Generaal Schepers gaf in de V.I.R.O.-com-missie als zeer bruikbare vuistregel, dat er bij gezonde economische toestanden in overeenstemming met de mogelijkheden van het land een vredessterkte van 1 à 1½ % van de bevolking kan zijn. Voor de Sovjet-Unie zou dat 2 à 3 miljoen man betekenen. In 1956 leek dit getal te kloppen, omdat volgens de berichten een sterkte van ± 5 miljoen, kort tevoren door twee achtereen-volgende verminderingen van bijna 2 miljoen wellicht tot ongeveer het ge-noemde aantal van 2 à 3 miljoen was teruggebracht.

Inmiddels zijn bij ontwapeningsbesprekingen pogingen gedaan de totaal sterkte te beperken tot 1 à 1,5 miljoen voor Amerika, Sovjet-Unie en China en tot 750.000 later 650.000 voor Engeland en Frankrijk. De Sovjets hebben bij deze voorstellen de in hun voordeel werkende procentuele vermindering laten vallen, wellicht omdat ook hun krijgsmacht technischer is geworden. De voorgestelde maximum-sterkte heeft echter steeds minder zin gekregen, omdat het de vraag is of sommige krijgsmachten niet reeds beneden deze sterkte zijn gekomen. Economische en bezuinigingsredenen veroorzaken een tendens naar verminderde sterkte, terwijl invocering van de modernste wapens eveneens daartoe leidt. In het algemeen gaan alle landen naar kleinere krijgs-machten, welke ook voor zover de legers betreft meer en meer uit beroeps-

*) It may well be that we shall by a process of sublime irony have reached a stage in this story, where safety will be the sturdy child of terror, and survival the twin brother of annihilation. (March 1, 1955 Commons).

personeel zullen bestaan. De dienstplichtigen zullen dan beperkt worden tot het verrichten van handlangersdiensten en bij de territoriale verdediging een taak hebben.

Ten slotte is de grootste strijd gevoerd over de controle. De Sovjet-Unie heeft er naar gestreefd deze te doen geschieden vanwege de Veiligheidsraad, waarbij de overweging voorzat, dat zij dan eventueel een veto zou kunnen hanteren. De Verenigde Staten hebben het meeste belang gehecht aan dit vraagstuk en lange tijd aangedrongen op een controle rechtstreeks door de andere Staten om een veto in de Veiligheidsraad te vermijden en zo nodig zelf in geval van overtreding te kunnen ingrijpen.

Een bijzondere plaats nemen bij de ontwapeningsbesprekingen de A-proeven in. De Sovjet-Unie heeft de afkeer tegen de kernwapens aangewakkerd door het gevaar van de A-proeven op de voorgrond te stellen. Hier betreden wij het gebied van de psychologische koude oorlog.

Niet altijd is de militaire betekenis van de voortzetting van de proeven door de Verenigde Staten in de Westelijke wereld voldoende duidelijk geworden. Het ging hierbij hoofdzakelijk om het verkleinen van de uitwerking van de A-wapens, waardoor de tactische A-wapens zijn ontstaan, welke voor het Westen de noodzakelijke compensatie zijn tegen de numerieke overmacht van de Sovjet-Unie.

Daarnaast was de „schone” bom van bijzonder belang voor het Westen. Onder de „schone” bom verstaat men de bom, waarvan de „fall out” zoveel mogelijk beperkt is. Allereerst wordt hiermede een wapen verkregen, waarvan de uitwerking, althans grotendeels, tot militaire doelen kan worden beperkt, hetgeen meer overeenkomt met het karakter van de oorlogvoering, welke niet op vernieling en vernietiging is gericht, doch op het weerloos maken van de tegenpartij om deze de eigen wil te kunnen opleggen. Bovendien is er voor een „schone” bom reden te meer aanwezig, indien men genoodzaakt zou kunnen zijn deze bommen te werpen op onder Communistisch bewind staand grondgebied, waarbij men ook om niet humanitaire redenen de bevolking zoveel mogelijk wil sparen. De Sovjet-Unie heeft zich nooit erg om een „schone” bom bekommerd. Voor de communisten zijn de mensen niet meer dan „mest op de velden der toekomst”.

Men dient hierbij echter ook te erkennen, dat zij haar bommen wel steeds op vijandelijk grondgebied zal werpen. Of de daar wonende bevolking gespaard zou dienen te worden om later, na een Sovjet-overwinning, de zegeningen van het communisme te genieten is nimmer in de propaganda vermeld.

Bij dit alles heeft het Westen steeds verband gelegd tussen de oplossing van de politieke vraagstukken en het ontwapeningsvraagstuk. Dit is logisch, omdat het ontwapeningsvraagstuk in wezen een veiligheidsvraagstuk en dus eveneens van politieke aard is.

De Sovjet-Unie heeft zich in het bijzonder gekeerd tegen de eenheid van het Westen en vooral tegen de bases op vreemd grondgebied. Verbreken van de eenheid zou het „schild” hebben doen splijten. Opheffing van de bases zou het „zwaard” onbruikbaar hebben gemaakt. Thans, nu door de I.R.B.M. „zwaard” en „schild” geografisch vermengd worden, zouden beide tot een zelfde resultaat leiden. De Sovjet-Unie trachtte de veiligheid van het Westen te verzwakken.

De Sovjet-Unie vreest voor haar veiligheid nog steeds — naar het zich in het Westen laat aanzien ten onrechte — de herbewapening van Duitsland.

In 1955 heeft dit geleid tot het voorstel van Boelganin gedurende de topconferentie in Genève om de maximum strijdkrachten van andere landen dan de Grote Vijf op 150 à 200.000 man te stellen. Gezien de ontwikkeling sedert de Conferentie van Lissabon in 1952, toen steeds meer bleek, dat de op die conferentie gestelde eigen maxima onbereikbaar waren, was dit voorstel voor het Westen onaanvaardbaar.

juli 1955 — september 1957

Thans ben ik — in vogelvlucht — gekomen tot de topconferentie van Genève in juli 1955, waar — sedert 1954 — het 2e tijdperk van de ontwapeningsbesprekingen begint.

Op deze conferentie doet President Eisenhower — verrassend voor de eigen omgeving rechtstreeks tot de Russen, als het ware over de hoofden van de overige deelnemers heen en in een zitting, waar, mede ten gevolge van een onweersbui boven het meer, een zekere dramatische spanning heerste — het voorstel tot het over en weer verschaffen van blauwdrukken van militaire inrichtingen, waarvan de juistheid te verifiëren zou zijn door wederkerige luchtinspecties, het zgn. „open sky plan”.

Stassen was tot speciaal ontwapeningsadviseur van Eisenhower benoemd en de Amerikaanse conceptie is vrij plotseling gewijzigd. Niet meer vernietiging of beperking van kernwapens is het middel tot het verkrijgen van veiligheid, doch hun (voorlopig) behoud onder doeltreffende controle. De A-pariteit wordt hiermede als het ware vastgelegd. De Verenigde Staten keren zich in het bijzonder tegen het gevaar van de verrassing, zijnde deze het enige middel tot het verkrijgen van een beslissend voordeel in een oorlog.

Het voorstel is zeer verstrekkend, want in feite sluit het een oorlog uit, hetgeen tevoren nimmer met enig voorstel kon worden bereikt.

Helaas is dit voorstel in de Westelijke wereld, ook in Nederland, zeer verkeerd begrepen. Men heeft het doen voorkomen alsof het alleen om een psychologische zet ging. De communistische propaganda vond ingang, dat de V.S. trachtten door het „open sky plan” geheime gegevens van de Sovjet-Unie te weten te komen.

Wederom schoot het Westen op het gebied van de psychologische oorlogvoering te kort, omdat men stilzwijgend aannam, dat de Sovjet-Unie toch reeds alles van de dislokatie van de Westelijke strijdkrachten afwist en omgekeerd het Westen bijzondere behoefte had om een achterstand aan gegevens in te halen. Het Westen laat zich te gemakkelijk een dergelijk odium van minderwaardigheid opleggen, terwijl men veilig kan aannemen, dat beide partijen elkaar niets behoeven toe te geven in kennis omtrent elkaars kracht.

Ik heb hier de gelegenheid om goed te maken, hetgeen ik 12 mei 1958 voor de theologische faculteit van de studenten te Leiden heb miszegd. Ik had nl. uit het oog verloren, dat de Nieuwe Rotterdamsche Courant wel degelijk de grote betekenis van het „open sky plan” terstond heeft ingezien en een zeer gunstige uitzondering — misschien zijn er meer geweest — in de Nederlandse pers betekende.

Het voorstel had nog een verdere strekking.

Het was bedoeld als een *inleiding* tot een doeltreffend systeem van controle en conventionele bewapeningsbeperking. Men wilde ervaring verkrijgen, vertrouwen doen ontstaan en dan het controle-systeem tot ontwikkeling brengen.

Dit was van het allergrootste belang, want ik ben er van overtuigd, dat toen reeds aan Amerikaanse zijde de enorme ontwikkeling voorzien werd, welke ons op het gebied van geleide projectielen te wachten stond en ook thans nog te wachten staat. Zo straks kom ik hierop terug.

In Genève deden de Fransen een ondoelmatig voorstel om de militaire uitgaven te beperken, waaraan om psychologische redenen werd toegevoegd: de aldus vrijgekomen middelen te gebruiken voor hulp aan de onderontwikkelde gebieden. Als de Sovjet-Unie een deel van zijn militaire uitgaven boekt op de begrotingen voor nationale economie, voor wetenschappelijk onderzoek, voor onderwijs of voor „sociale” maatregelen naarmate het militair-economische, militair-wetenschappelijke, militaire-onderwijs uitgaven of personeelslasten betreft is daarop geen enkele controle mogelijk.

Tijdens de topconferentie te Genève is bovendien een ander controlemiddel ter sprake gekomen en wel door een voorstel-Eden om in een zone aan weerszijden van het IJzeren Gordijn controle op de bewapeningen uit te oefenen. Dit was een „pilot” project voor het opdoen van inspectie-ervaringen en dient te worden onderscheiden van een ander plan-Eden om strijdkrachten te beperken en te controleren in een herenigd Duitsland en daaraan grenzende landen.

Eigenlijk is het voorstel-Eisenhower door de Sovjets nimmer reëel beantwoord en hebben zij gaarne gebruik gemaakt van het idee van een zone.

Het lijkt mij niet nodig op dit laatste uitvoerig in te gaan, dit is reeds herhaaldelijk en zeer deskundig geschied en betreft voornamelijk een politiek vraagstuk. Met een tweetal opmerkingen betreffende de militaire betekenis van zones moge ik volstaan.

Het Westen heeft later en wel in de zomer 1957 eveneens verschillende zones voorgesteld, o.a. een inspectiezone het gehele gebied van de Verenigde Staten, Canada en de Sovjet-Unie omvattend. Mocht de Sovjet-Unie hiermede niet instemmen, dan werd als alternatief een Arctische zone, delen van het grondgebied van de drie Staten omvattend, voorgesteld. Beide voorstellen waren reëel. Het eerste stelde het grootste deel van het „zwaard” onder controle. Terecht had de Sovjet-Unie kunnen aandringen op uitbreiding tot die delen van de wereld, waar eveneens het „zwaard” in was of zou worden opgesteld. Het alternatief was van betekenis, omdat juist in het Noordpoolgebied zich het voornaamste deel van het „zwaard” van beide partijen tegenover elkaar bevindt en men met een controle op dit gebied zou kunnen beginnen.

Indien één van beide zones zou worden aanvaard, werd bovendien in Europa een zone voorgesteld in het zuiden begrensd door 40° noorderbreedte, in het westen door 10° westerlengte en in het oosten door 60° oosterlengte. Het Verenigd Koninkrijk en de Sovjet-Unie tot een lijn ten oosten van Nova Zembla en van de Oeral door het Aralmeer zouden in deze zone vallen. In het zuiden zou een deel van Portugal, Spanje, Italië, Griekenland en Turkije en dus ook Afrika en het Midden-Oosten er buiten vallen. Militair gezien is Europa niet belangrijk, omdat daarmede slechts een zeer beperkt deel van het „zwaard” zou worden gecontroleerd. Van Amerikaanse zijde werden Afrika en het Midden-Oosten, waar eigen bases zijn gelegen, buiten de zone gehouden. Men kan aannemen, dat ook politieke redenen hiertoe leiden, omdat bemoeienis van de Sovjet-Unie met deze gebieden ongewenst werd geacht.

Het grote politieke gevaar voor het Westen van elke beperkte zone, waarin Duitsland is gelegen, in het bijzonder door het fixeren van een bepaalde

situatie van een verdeeld Duitsland, moge hier buiten beschouwing blijven.

De pogingen om zones vast te stellen, waarin controle op de bewapening zal worden uitgeoefend hebben in het algemeen ten doel om de kracht van het „zwaard” te verzwakken. Beperkte zones ter weerszijden van het IJzeren Gordijn zijn minder belangrijk, omdat zij tot voor kort alleen de kracht van het „schild” konden beïnvloeden. Naarmate in de toekomst door het inrichten van raketbases „zwaard” en „schild” geografisch vermengd zullen worden, zal dit onderscheid verdwijnen. Bij de Sovjet-Unie is het streven er steeds op gericht om de Verenigde Staten hun rondom en dichtbij de Sovjet-Unie gelegen bases te ontnemen en de eenheid van de Europese in het bijzonder van de Westeuropese-verdedigingszone te verbreken.

De laatstgenomde vergaande Westelijke voorstellen in de zomer van 1957 kwamen te Londen ter sprake, toen het Westen deze samenvoegde met die betreffende maximum-sterktes, verbod van gebruik, aanmaak en voorraad van kernwapens, opschorting in fases van proeven gepaard aan controle in één zgn. ontwapeningspakket. Dit vormde het hoogtepunt van de besprekingen en tegelijkertijd ogenschijnlijk het slot. Immers, de Sovjet-Unie beëindigde de besprekingen in de subcommissie, en een resolutie in vorenstaande zin werd in de XIIe Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aangenomen, met 56 stemmen vóór, 9 tegen (Sovjetblok) en 15 onthoudingen (verschillende Azië-, Afrikalanden en Joego-Slavië), doch kan door het tegenstemmen van het Sovjetblok niet verwezenlijkt worden.

Na september 1957

Sedertdien zijn er nog — zeer in het kort — enige gebeurtenissen te vermelden:

- strijd over de uitbreiding van de Ontwapeningscommissie, hetgeen de Sovjet-Unie op zeer grote schaal nastreeft ten behoeve van de psychologische oorlogvoering;
- een conferentie in de zomer 1958 in Genève, waar de technische mogelijkheid van controle op A-proeven is vastgesteld;
- een conferentie in Genève om deze proeven tegen te gaan, waarbij enige vooruitgang is gemaakt, doch omtrent het systeem van controle nog zeer groot verschil van mening bestaat;
- een conferentie in Genève om het verrassend uitbreken van een oorlog tegen te gaan, waar thans nog geen enkel resultaat is bereikt.

In feite is men dus bezig het ontwapeningspakket reeds los te wikkelen en delen ervan afzonderlijk te behandelen. Controle en verrassing staan op de voorgrond. Het is de vraag of men niet reeds vrij ver achter geraakt bij de nieuwste wapenontwikkeling.

Alvorens op deze wapenontwikkeling in te gaan, moge ik er aan herinneren, dat van Sovjet-zijde steeds is bedreigd met de kernwapens. In het bijzonder is dit geschied tijdens de Suez-crisis, zonder dat het Westen hetzelfde heeft gedaan in de tijd, waarin in Oost-Duitsland, in Polen en in Hongarije de bevolking zich tegen het communistische regime verzette. De Sovjet-Unie kan nooit nalaten te dreigen, zelfs als zij zich vredelievend voordoet, zoals

tijdens de reis van Boelganin en Croestsjof naar Engeland als reactie op de afwijzende houding ook van de Labourparty. Dit alles betreft de psychologische koude oorlog, nimmer te scheiden van een ander deel van de koude oorlog. Het Westen zal tegenover de voortdurende Sovjet-dreiging steeds duidelijk doen uitkomen, dat het te allen tijde bereid en in staat is onmiddellijk een aanval met geweld met militaire middelen te beantwoorden.

De nieuwste ontwikkeling der wapentechniek

Sedert de Eerste, doch ook sedert de Tweede Wereldoorlog zijn de uitwerking, de dracht en de snelheid van de wapens verveelvoudigd. Generaal Gavin geeft in zijn uiterst interessant boek „War and Peace in the Space Age” voor de toename van dracht en snelheid sedert de 19e eeuw naar een toekomstige oorlog met I.C.B.M. resp. een verduizenvoudiging van 5 tot 5000 mijl en een verhonderdvoudiging van 6 tot 600 mijl per uur. Ruimte en tijd moeten met geheel andere maten worden gemeten en laten zich nog niet volledig in hun consequenties indenken. De verrassing wordt tot het uiterste nagestreefd. Spreiding en mobiliteit dienen bij aanval en verdediging vergroot te worden zodanig, dat het nauwelijks binnen ons voorstellingsvermogen ligt.

De verdediging van de delen van de Vrije Wereld in Europa en op het Aziatische Continent zal, volgens Gavin, met geleide projectielen-divisies en met „sky cavalry” resp. ten dele buiten Eurazië en wel in Afrika en in de Archipels van de Stille Oceaan moeten worden gevoerd.

Ik geloof, dat dit juist is en kom hierop terug.

Doch de strijd zal eveneens worden verplaatst naar de „ruimte”.

Gepoogd wordt aardsatellieten te construeren, vanwaar het vijandelijk gebied kan worden waargenomen, vanwaar de waarnemingen kunnen worden overgebracht en waarmede de besturing van de bestrijdingsmaatregelen van de waargenomen bedreigingen kan worden geleid. Indien de maan kan worden beschoten door een raket, zullen ook dergelijke aardsatellieten kunnen worden „beschoten” en „weggeschoten”.

Het begrip strategie kan nauwelijks meer betrekking hebben op één operatietoneel doch betreft de gehele wereld en in een nabije toekomst ook de „ruimte”.

Reeds is in de laatstgenoemde resolutie in de XIIe Algemene Vergadering van de Verenigde Naties een gemeenschappelijke studie van een inspectiesysteem in verband met „outer space objects” voorgesteld. Het „vreedzaam gebruik van de ruimte” is een nieuw onderwerp geworden.

De ontwikkeling van de geleide projectielen en van satellieten zal zeer grote politieke, militaire, financiële en economische gevolgen hebben. De morele aspecten mogen zeker niet buiten beschouwing blijven. De gehele wereld staat voor een toekomst, welke het menselijk voorstellingsvermogen op dit ogenblik te boven gaat en toch zal de mens in deze wereld moeten leven en zal deze mens — dit niet verlangen te doen, onder een onmenselijk, een communistisch regime. Onze Westelijke, de Vrije Wereld, zal zijn voorstellingsvermogen moeten ontwikkelen. Het zal zich in de problemen moeten indenken. Op elk ogenblik staan de Regeringen voor beslissingen, telkenmale moet een stap worden gedaan op een weg, waarvan men niet weet, waarheen deze voert. Parlementen moeten de beslissingen der Regeringen aanvaarden, de

volkeren moeten ermede instemmen. De pers moet deze volkeren voorlichten. De opvoeding, het onderwijs moet de jeugd gereedmaken om zijn plaats in de toekomstige wereld in te nemen. In Amerika gaat de belangstelling van de jeugd in het bijzonder naar raketten en heeft het woord „Space” een magische klank gekregen. In de Sovjet-Unie zal het niet anders zijn. Het nieuwe kan veel goeds brengen, doch ook veel gevaren. De mens zal vele nieuwe taken zonder angst op zich moeten nemen.

Niemand mag nalaten het zijne bij te dragen. Ieders verantwoordelijkheid is erbij betrokken. Wij allen zullen moeten streven naar kennis en naar inzicht om voor zoveel dit de mens gegeven is het beste te kunnen bijdragen, het beste te kunnen kiezen.

Veel onttrekt zich aan onze waarneming, niet alles, niet de Sovjet-strijdwijze.

De Sovjet-strijdwijze

De Verenigde Staten hadden zich voorbereid op een „grote” oorlog. Hun strategische luchtmacht en hun drie grote vloten, alle met kernwapens uitgerust, moesten de Sovjet-Unie afschrikken, zouden de aanval niet lonend zou zijn.

Noch in Korea, noch in Indo-China, noch in 1958 in het Midden-Oosten kwam deze „grote” oorlog. Nergens kon het vergeldingswapen worden gebruikt en toch zette de Sovjet-Unie de strijd in de vorm van de koude oorlog met afwisselend succes voort.

Niet de ontwapeningspogingen, welke alle betrekking hadden op een „grote” oorlog, hebben verhinderd dat deze uitbrak. Evenmin hebben zij verhinderd, dat er kleine oorlogen zijn uitgebroken of dat er een verborgen oorlog is gevoerd of indirecte agressie is gepleegd.

Verskillende verdragen hebben het overschrijden van drie lijnen in de wereld strafbaar gesteld met een „grote” oorlog, welke beide partijen niet willen voeren:

— het IJzeren Gordijn in Europa;

— een denkbeeldige lijn over de Noordpool;

beide door het N.A.V.O.-verdrag.

— een grillige lijn door Korea, ten westen van Japan en ergens ten westen van Formosa door het stelsel van verdragen in het Pacific-gebied.

Dergelijke lijnen bestaan niet in:

— Zuid-Oost-Azië;

— het Midden-Oosten;

terwijl de Himalaya een dergelijke lijn in Zuid-Azië nog niet nodig maakt.

In Zuid-Oost-Azië en in het Midden-Oosten gaat de strijd voort. Militair-strategisch gezien gaat de strijd om de verbindingen. Singapore en Aden en mitsdien de Indische Oceaan worden bedreigd. Het Midden-Oosten, grote draaischijf van de zee-, lucht- en landverbindingen van Atlantische naar Indische Oceaan, van Europa naar Azië en Afrika is niet meer veilig voor het Westen. Bovendien gaan de luchtverbindingen verloren. Voor beide, zee- en luchtverbindingen, is grondgebied onontbeerlijk. Grondgebied betekent niet

meer steunpunten, doch zones: verdedigingszones, waarin bases zijn gelegen.

Bovendien wordt strategisch gezien de strijd gevoerd om het oorlogspotentieel. Daarbij is petroleum nog altijd zeer belangrijk, voor vliegtuigen, vloten en geleide projectielen nog het belangrijkste. Het strategisch potentieel van het Westen bevond zich voor zoveel het de grondstoffen betreft, grotendeels in Azië, doch naarmate dit werelddeel verloren gaat voor het Westen, worden Afrika en Zuid-Amerika belangrijker.

Doch men moet in de toekomst zien.

Reeds bevinden zich belangrijke Westelijke strategische luchtbases in Noord-Afrika. In de toekomst zal Afrika het gebied worden, waar Europa omvat en Amerika bedreigd kan worden.

Reeds nu vestigt de Sovjet-Unie de volle aandacht op Afrika en hoopt via Egypte daar binnen te komen, zich in Noord-Afrika uit te breiden en door de Soedan zowel naar de Atlantische Oceaan als naar de Indische Oceaan op te dringen.

Dit optreden is niet militair, doch geschiedt voornamelijk op geestelijk en economisch gebied en gaat gepaard aan ondergrondse strijd.

De Sovjet-Unie voert een mondiale guerrilla, de strijdwijze is nog altijd „revolutionair”. De strijd wordt gevoerd:

- door kleine minderheden met grote brutaliteit;
- overal waar achterlijkheid, onrust en ontevredenheid heersen;
- steeds om ontwrichting te bereiken;
- aanvallend op belangrijke, kwetsbare of zwakke punten, welke voor het Westen onontbeerlijk zijn.

Het Westen zal deze strijd moeten voeren met geestelijke en economische middelen, doch dit sluit niet uit, dat er in bepaalde gevallen militair zal moeten worden opgetreden, al ware het alleen maar om erger te voorkomen.

Het zenden van waarnemers naar de Libanon vanwege de Verenigde Naties was een eerste zwakke poging. Wellicht hadden — zelfs Nederlandse — strijdkrachten ter ondersteuning van de waarnemers moeten volgen. Een politiemacht van de Verenigde Naties zou in een dergelijk geval kunnen optreden.

De Verenigde Staten en Groot-Brittannië hebben hierop niet kunnen wachten en tijdelijk troepen naar de Libanon en Jordanië gezonden. Nemen wij voorshands aan, dat zij succes hebben gehad en er toe hebben bijgedragen, dat een „kleine” oorlog is voorkomen. Nimmer is men er zeker van, dat een „kleine” oorlog niet tot een „grote” oorlog zal leiden.

Maar voor het zenden van deze troepen ontbrak zowel in de Verenigde Staten als in Groot-Brittannië de mobiele strategische reserve. Wel waren de Verenigde Staten begonnen voor dit doel een „Strategic Army Corps” van 2 parachutisten- en 2 infanterie divisies te vormen, doch dit „Strac” was nog niet beschikbaar en de „airlift” is er niet, naar men mag aannemen ten hoogste voor één divisie.

Generaal Gavin heeft betoogd, dat de overheersing van de strategische luchtmacht in Amerika, van de „Big Bomber Barons” de vorming van een „airlift” onmogelijk heeft gemaakt.

Zodoende is aan Dulles slechts één oorlogvoorkomend wapen, het strategisch luchtbombardement in handen gegeven, en mist de Amerikaanse politiek het doeltreffende middel tegenover de Sovjet-strijdwijze, welke heus niet een „grote” oorlog zal veroorzaken, waartoe juist de Amerikanen zijn bewapend. In de Amerikaanse politiek is elke flexibiliteit verdwenen, zij is verstard en in zekere zin ondoeltreffend tegenover de Sovjet-Unie geworden. Buiten Europa is het ene land na het andere voor de Vrije Wereld verloren gegaan en de onenigheid in deze wereld, ook in Europa, is toegenomen. Slechts als de Sovjet-dreiging in Europa te duidelijk wordt, zoals thans in het geval Berlijn, weet men elkaar weer te vinden. Doch zelfs als er overeenstemming ook ten aanzien van de buiten Europa gelegen gebieden zou ontstaan, dan ontbreken de militaire middelen om een eensgezinde politiek te ondersteunen.

Voor de Verenigde Staten, voor het Westen is een mobiele strategische reserve onmisbaar om militair bij te dragen tot de verdediging tegen de Sovjet-strijdwijze. Op guerrillastrijders werpt men geen A-bommen.

Het vorenstaande betekent niet, dat het „zwaard” kan worden afgeschaft. Nog steeds is niemand er in geslaagd een alternatief voor de kernwapens te bedenken. Wel zal, helaas met behoud van dit wapen, getracht moeten worden om over verschillende andere, ook militaire middelen te beschikken om een oorlog te voorkomen. Een mobiele strategische reserve is één van deze middelen.

Bovendien zal men in het Westen moeten inzien, dat de strijdwijze van de Sovjet-Unie en de ontwikkeling van de wapentechniek dwingt tot een andere wijze van verdedigen.

Slechts in Frankrijk heeft men bij de laatste reorganisatie van de defensie — militaire en civiele verdediging — bepaalde consequenties aanvaard, uitgaande van de beginselen, dat de oorlogsdreiging permanent is en er geen wezenlijk verschil tussen vredes- en oorlogstijd bestaat, een oorlog met kernwapens zonder waarschuwing kan beginnen en een vèrgaande integratie van burgers en militaire vereist is.

Zeggen de ontwapeningsbesprekingen iets over de strijdwijze van de Sovjet-Unie? Direct niet, indirect wel. Zij leiden nl. de aandacht af van de Sovjet-strijdwijze. Zij plaatsen kernwapens, zones, maximum sterktes en proeven met kernwapens in het volle licht, zij ondersteunen de Sovjet-propaganda, zij dragen bij tot de psychologische oorlogvoering, doch zij misleiden iedereen ten aanzien van de werkelijke strijdwijze.

Het is zelfs niet onmogelijk, dat het zich terugtrekken van de Sovjet-Unie uit de ontwapeningsbesprekingen na september 1957 een teken is, dat deze besprekingen in de militaire koude oorlog hun betekenis hebben verloren nu èn de wapentechniek èn de Sovjet-strijdwijze zich verder ontwikkelen.

Dit betekent niet, dat het Westen zou mogen nalaten aan de besprekingen deel te nemen of deze weer op gang te brengen. Niet de geringste kans mag het Westen missen om een oorlog te voorkomen of de kans daartoe te verminderen. Het verkennen en het neutraliseren of verzwakken van 's vijands kracht kan ook de veiligheid van het Westen vergroten. Doch het Westen zal er naar moeten streven een volledig licht te doen vallen op alle aspecten van het ontwapeningsvraagstuk en de eigen houding zowel als die van de tegenpartij duidelijk moeten toelichten. Op dit gebied is men de mindere van de Sovjet-Unie.

De betekenis van het ontwapeningsvraagstuk voor Nederland

Elke vermindering van de kans op oorlog zal Nederland toejuichen. Al heeft Nederland geen zitting in de Ontwapeningscommissie, in de Algemene Vergadering zal Nederland altijd het zijne bijdragen tot het bereiken van enig resultaat.

De ontwapeningsbesprekingen geven echter een inzicht omtrent de ontwikkeling van de wapentechniek en zijn daarom van het grootste belang voor de toekomstige krijgsmachtvorming. De betekenis van de luchtverdediging wordt zichtbaar bij de besprekingen over de zones. De betekenis van de kernwapens, ook van de tactische kernwapens voor het schild, treedt aan de dag. De grote tendensen op het gebied van legervorming naar kleinere legers met meer beroepspersoneel en indeling van dienstplichtigen voor handlangersdiensten en bij de territoriale verdediging worden zichtbaar. Het gevaar van de verrassing en mitsdien de noodzaak van parate strijdkrachten, van de vervanging van mobilisatie door alarmering, van een parate civiele verdediging op het gebied van elk Ministerie worden duidelijker. Steeds verdergaande „integratie” zowel in Geallieerd verband als van militaire en civiele krachten is onvermijdelijk.

Ook de Nederlandse defensie zal in de nabije toekomst vergaande veranderingen moeten ondergaan. Wellicht zal dan een bijdrage tot het vormen van een mobiele reserve voor nationale zowel als voor Geallieerde doeleinden, dan wel om op te treden als V.N.-politie van belang zijn.

Grote financiële en economische consequenties zullen uit dit alles voortvloeien.

De problemen betreffen in grote mate de toekomst. Het is noodzakelijk, zich deze in te denken. Dit kan niet geschieden door hen, die reeds door hun dagelijks werk overbelast zijn.

Nauwe samenwerking met de research is noodzakelijk en beïnvloeding van deze voor zoveel de richting van research betreft zal daarvan het gevolg moeten zijn.

Eveneens nauwe samenwerking met Buitenlandse Zaken dient te worden nagestreefd, want de politieke en de militaire problemen zijn onafscheidelijk verbonden.

Het blijft een arbeid van betrekkelijk weinig personen, dichtbij de hoogste leiding.

Men mag zich niet gebonden voelen aan historisch gegroede denkwijzen. Met grote onafhankelijkheid van geest zal men zich in nieuwe problemen moeten indenken.

Ik meen, dat een Defensiestaf mede daartoe onvermijdelijk is, aangezien men hier te maken heeft met vraagstukken van de drie krijgsmachtdelen te zamen en alleen een Defensiestaf tot de gewenste vorm van nauwe samenwerking met het Ministerie van Buitenlandse Zaken kan komen. Een Defensiestaf is eveneens nodig met het oog op alle militair politieke problemen, het verband van de militaire en de civiele verdediging en het verband van de problemen, welke de drie krijgsmachtdelen betreffen. Deze redenen mogen hier echter buiten beschouwing blijven.

Niet zal mogen worden nagelaten aan de normale voorlichtingsorganen, de pers e.d. de nodige gegevens te verschaffen. De pers zal altijd bij de Defensiestaf terecht moeten kunnen om zich op de hoogte te stellen.

Ter wille van een goede psychologische voorlichting, welke tot taak van

de pers e.d. behoort, zal men zich niet te spoedig op geheimhouding moeten beroepen. Over en weer zal men deze samenwerking moeten leren, welke van belang is om verkeerde voorlichting vanwege de tegenpartij tegen te gaan en het verkrijgen van een juist inzicht te bevorderen.

Voorts zal het niet mogelijk en niet voldoende zijn de opleiding alleen in eigen kring te doen geschieden. Ook hier is samenwerking nodig. Slechts aan twee Universiteiten te Amsterdam (G.U. en V.U.) en te Nijmegen zijn hoogleraren in de politieke wetenschappen benoemd. Aan de G.U. te Amsterdam is bovendien aan een privaat docent een leeropdracht betreffende de krijgswetenschap verstrekt. Aan verschillende andere universiteiten heeft men andere wegen gevolgd. Aan alle universiteiten en hogescholen zal de belangstelling voor onderwerpen van internationale aard en mitsdien ook voor politieke en militaire, voor veiligheidsvraagstukken dienen te worden geprikkeld. Reeds zijn er verschillende tekenen, welke er op wijzen, dat deze belangstelling in grote mate bestaat. Er is echter meer nodig dan belangstelling, opleiding, vorming is vereist. Ook voor officieren. Juist omdat het aantal beperkt is, moet men niet altijd nieuwe eigen instituten oprichten. Bovendien moet men de vraagstukken te zamen bezien. Beïnvloeding uit geheel andere richting heeft een zeer gunstige werking. Nauwe samenwerking met de universiteiten is van het allergrootste belang.

Tegelijkertijd zal men dan komen tot een verdere voortzetting in verenigingen en/of genootschappen, waarvan het particuliere karakter een waarborg te meer is, dat niet een eenzijdige belichting van de problemen onder leiding van de overheid wordt nagestreefd. Op deze wijze wordt de publieke belangstelling bevorderd.

Deze belangstelling zal van invloed zijn op de behandeling van de buitenlands-politieke en de militaire aangelegenheden in het parlement. Omgekeerd zal het parlement grote invloed kunnen uitoefenen op de publieke belangstelling. In het verleden heeft men in Nederland — sedert het begin van de vorige eeuw weinig direct in het wereldgebeuren betrokken — in de illusie geleefd, dat vraagstukken van internationaal recht het belangrijkste waren. Nog leeft men in ons land veelal in deze gedachte voort, terwijl wij volledig in bijna alle politieke wereldvraagstukken zijn betrokken. Maar deze politieke vraagstukken hebben vele militaire aspecten. Het is niet juist, dat wij als klein land hier in wezen buiten staan. Ik zou willen volstaan met alleen er aan te herinneren, dat wij herhaaldelijk in de Verenigde Naties moeten stemmen. Dit stemmen betekent een keuze doen. Deze keuze wordt mede bepaald door de opvattingen, welke wij in andere internationale organisaties voorstaan. Deze keuze moet gegrond zijn op kennis, inzicht en verantwoordelijkheidsgevoel. Deze eigenschappen mogen Nederland en Nederlanders toch nimmer ontbreken. (*Applaus*).

De Voorzitter:

Mevrouw, mijne heren, reeds thans wil ik Generaal Mathon bijzonder dank zeggen voor zijn indrukwekkend betoog. Ik neem aan dat hij bereid zal zijn eventuele vragen te beantwoorden en stel voor thans eerst te pauzeren.

P a u z e

De Voorzitter:

Mevrouw, mijne heren, er hebben zich verschillende debaters aangemeld en wil ik hen verzocken in volgorde van aanmelding hier het woord te voeren. *)

De heer Feuilletau de Bruyn:

Mijnheer de Voorzitter, ik heb met bijzondere belangstelling geluisterd naar het betoog van de inleider. Ik ben het principieel met hem eens, hoewel er natuurlijk detailpunten zijn waarover ik een andere opvatting heb. Mijnheer de voorzitter, als de geachte inleider mij dat veroorlooft moge ik opmerken dat hij de vraagstukken uitsluitend bekeken heeft van onze kant, maar niet „from the other side of the hill”. In de eerste plaats zal men zich toch moeten afvragen: hoe de Russen daarover denken, wat hun doeleinden zijn bij het houden van deze ontwapeningsconferenties. Wanneer ik mag resumeren, mijnheer de voorzitter, is een ontwapeningsconferentie voor de Russen een loterij zonder één enkele niet en bij ons zit die altijd vol nieten. Ik ga U uitleggen waarom. De Rus stelt zich op een gans ander standpunt dan wij dat doen. Zij kleven nog altijd vast aan de beginselen van Lenin en Stalin en elke ontwapeningsconferentie heeft dus ten doel om het Westen zoveel mogelijk in een hoek te drukken en zoveel mogelijk nadeel toe te brengen. Nog altijd gaat het daarom tijdens zo'n conferentie om de bourgeoisstaten tegen elkaar in het harnas te jagen en intern in elke bourgeoisstaat de progressieven tegen de conservatieven op te zetten. Kijkt U maar eens naar de socialisten en de christen-democraten in Duitsland. De Russen boeken dus altijd winst, zonder enige twijfel. Maar, wanneer U mij nu vraagt, moeten wij dan deze conferenties afwijzen, dan zeg ik neen, dat moet ge niet doen. Maar stel U op het standpunt dat U hier een gevecht levert op zuiver propagandaniveau en anders niet. Iets goeds kan hier nooit uit voortkomen.

Men geeft zich ook te weinig rekenschap over het feit dat de Russen in drie jaar tijd drie maal hun legersterkte hebben verminderd en dat zij die van 4 miljoen vrijwillig hebben teruggebracht op 2,14 miljoen. Wanneer zij ook thans bij de een of andere ontwapeningsconferentie wederom hun strijdkrachten zouden moeten verminderen, is dat voor hun een groot voordeel. Ik zal U uitleggen waarom.

In de eerste plaats het militaire doel. Men heeft deze militairen weliswaar afgevoerd uit de legersterkte, maar dat is gepaard gegaan met de reorganisaties van de Russische divisie. Men heeft een stuk van de artillerie afgeschafte en er is een missiles-commando voor in de plaats gekomen. De treinen zijn belangrijk kleiner geworden, de vuurkracht en mobiliteit zijn groter geworden, de divisies hebben een grotere gevechtswaarde gekregen. Op de combattanten is weinig bezuinigd. Daar tegenover zijn veel non-combattanten afgevallen: Men is op het ogenblik — zijn mijn berichten juist — erin geslaagd om 40 van de 120 divisies bereids te reorganiseren en met de rest gaat men door.

*) Aan het debat hebben de volgende heren deelgenomen: Kolonel b.d. Dr. W. Feuilletau de Bruyn, Lt.-Generaal Mr. J. D. Schepers, Kolonel J. G. Smit, Kolonel H. C. Kremer, de heer Van Rijswijk, Prof. Mr. Dr. J. Barents, Prof. Dr. B. H. M. Vlekke, Kapitein L. C. Schreuders. Het door de heer Van Rijswijk gesprokene, noch hetgeen daarop door Generaal Mathon is geantwoord, werd in het verslag opgenomen, aangezien de heer Van Rijswijk, geen lid zijnde, buiten voorkennis van het bestuur de lezing heeft bijgewoond. (Red.)

Deze vermindering in sterkte levert dus een groot voordeel op militair terrein op. Zij worden sterker in plaats van zwakker op deze manier, omdat zij — zoals ik U zei — betere divisies krijgen door de vermindering van hun legersterkte. Maar past U op..... de vloot hebben zij gebracht op anderhalf miljoen ton en de luchtmacht is op het ogenblik 40 à 50.000 vliegtuigen sterk. En wat beogen zij met de training van meer dan een miljoen parachutisten? Hebt U zich daar wel eens rekenschap van gegeven? Tijdens de laatste viering van de luchtvaartdag in Moskou is er geen enkel vliegtuig van enig belang in de lucht verschenen. Maar wel duizenden parachutisten, wel te verstaan burgerparachutisten, die dus hun vooroefening hadden ondergaan. Deze dingen geven te denken.

Een ander punt waar ik Uw aandacht op wil vestigen is dat zij deze militairen die ontslagen of gedemobiliseerd zijn, hard nodig hebben. Want de Sovjeteconomie heeft enorme fouten gemaakt die men op het ogenblik poogt te redresseren. Die fouten zijn de volgende. Men heeft in de Sovjet-Unie de economie in de breedte uitgebreid, met grote snelheid. Men heeft er niet aan gedacht dat men op een gegeven moment de machines zou moeten vernieuwen in de fabrieken. Er zijn op het ogenblik daardoor verschillende fabrieken die een verouderd machinepark hebben dat 15 tot 20 jaar oud is, terwijl het normaal is toegestaan dat een machinepark slechts 10 jaar oud is. De grote autofabriek in Moskou heeft thans zijn machinepark bijgewerkt met het resultaat dat de produktie aan auto's is verdubbeld. Men probeert die fout op het ogenblik zoveel mogelijk te redresseren. Daarvoor heeft men arbeiders nodig.

Er is ook nog een andere misrekening geweest. Men heeft geprobeerd om door automatisatie arbeiders uit te sparen. Dit is een volledige mislukking gebleken. Nieuwe machines moesten daarvoor gebouwd worden en daar waren mensen voor nodig. De gevolgen van de ontwapening liggen dus anders dan men denkt. Zij zijn in het voordeel van de Russen.

En nu nog een ander onderwerp. Generaal Gavin — aangehaald door de spreker — heeft een beeld van de toekomst gegeven. Ik ben niet erg onder de indruk daarvan gekomen. Men vergeet één ding. U weet dat indertijd Oppenheimer als lid van de Atomic Energy Commission is ontslagen, omdat hij de brutaliteit had om te zeggen dat de zware terreurbommen nooit zouden worden gebruikt. Had Oppenheimer ongelijk? Ik geloof het niet. De Russen zullen waarschijnlijk de aanvallers zijn in een gewapend conflict en dan zullen zij waarschijnlijk verklaren dat zij geen terreurbommen zullen gebruiken. „Maar wilt gij ze gebruiken, Amerika, dan rust het odium daarvan op U”. En gelooft U dat Amerika ze dan ooit zal gebruiken? Is het niet veel reëler wanneer men zegt: „Wij zullen tactische atoombommen gebruiken, aan de Westelijke kant, van ongeveer 3 à 5 kiloton, waardoor bij voorbeeld alleen industriewijken van een bepaalde stad kapot geslagen worden. Dat zijn dus echte tactische bommen in plaats van de terreurbommen die tot nog toe op de hele bevolking gemunt zijn.

Ik geloof dat men zich daarom niet te veel moet laten intimideren door een mogelijk gebruik van terreurbommen. Het meest waarschijnlijke is dat de waterstofbom nooit gebruikt zal worden. Gelukkig maar.

Mijnheer de voorzitter, ik wilde nog één punt naar voren brengen dat van bijzonder belang is. Kunnen de Amerikanen de Russen op research-gebied niet inhalen of op zij streven? Dat zal m.i. nooit mogelijk zijn, althans voorlopig niet. Het is zo merkwaardig dat de Amerikanen zelf al aangegeven

hebben waarom dat niet mogelijk zal zijn. De atoomgeleerde Vanever Bush heeft mij het eerst op de idee gebracht dat de Russen bij hun wetenschappelijk onderzoek veel beter georganiseerd zijn dan de Amerikanen. Zij hebben een ontzaglijke documentatie-organisatie. Alle belangrijke artikelen worden vertaald en gaan naar de detail-specialisten, met de opdracht daar nader over te rapporteren. Het researchwerk is dan ook georganiseerd in wetenschappelijke collectieven, die van de centrale leiding hun directieven ontvangen. Het researchwerk is dus veel beter georganiseerd dan in Amerika.

Mij is bekend dat verschillende Nederlandse wetenschappelijke genootschappen van Russische instellingen het verzoek hebben ontvangen om ruilabonnementen aan te gaan. Zelfs op een klein blad als het tijdschrift Nieuw-Guinea waren de Russen geabonneerd. Er is dan ook praktisch geen blad dat in het Westen verschijnt, dat in Rusland niet wordt nagelezen. Van de belangrijke artikelen wordt dan een uittreksel gemaakt, dat bij de ter zake bevoegde man terechtkomt.

Aanvankelijk heb ik niet in die wetenschappelijke collectieven willen geloven. Totdat ik toevallig eens in de Grote Russische Encyclopedie de biografie namas van Prof. Koerchatov, die in 1955 in Harlow een uitnemende rede had gehouden over de waterstofreactor. Zijn biografie eindigt met de woorden: „dat Koerchatov in staat is de inspanningen te bundelen van de grote wetenschappelijke collectieven om een snelle oplossing te vinden voor vitale wetenschappelijke problemen”. Het bericht van Vanever Bush over het in collectieven georganiseerde researchwerk was dus juist.

Mijnheer de Voorzitter, ik gaf deze uiteenzetting over de wetenschappelijke collectieven, omdat daaruit blijkt hoe nodig een goede organisatie is voor een eventueel op te richten defensiestaf. Dit is geboden omdat de problemen, die of op militair-strategisch niveau, of op economisch-financieel niveau, of op psychologisch niveau liggen enz. zeer nauw met elkander vergroeid zijn. Men kan ze niet gescheiden behandelen. Die organisatie is een bijzonder moeilijk punt en ik geef U de verzekering dat de defensiestaf daar aanvankelijk zijn handen vol mede zal hebben. De beschikbare tijd is te kort, om dit nog nader toe te lichten en ik wil met het volgende eindigen.

In de Newsweek van 19 januari 1959 stond de volgende opmerking, die Dulles had gemaakt naar aanleiding van het bezoek van Mikojan. „That as a part of the Soviet trade drive the United States expects the U.S.S.R. to announce shortly that the ruble will be backed with gold, moving it in the hard currency channels of trade”. Meerdere financiële experts konden mij geen nadere uitleg geven van deze woorden. Mijn eigen uitleg van de woorden van minister Dulles is de volgende. Het gevaarlijkste wapen van de financieel-economische oorlogvoering der Russen is de galopperende inflatie.

Daar sturen de Russen op aan. En als men wil uitvoeren wat generaal Gavin voorstelt, is zelfs Amerika niet in staat om die bewapening te bekostigen. Op het ogenblik kost een pond goud \$ 500, maar een pond van een B 58 \$ 560. Daarmee kan men niet doorgaan.

En wat dreigt er nu te gebeuren. Ik ben tot de conclusie gekomen dat de Russen beschikken over een goudschat van ten minste 10.000 ton goud, dat is een bedrag van 12,5 miljard dollar aan goud. De betekenis van dat goud voor het financiële beleid is onder meer, dat wanneer een bank beschikt over een dollar aan goud, hij voor \$ 10 krediet kan geven. Wanneer dus wat Mikojan vroeg, de Russen machines in Amerika zouden kunnen kopen en met

goud zouden betalen, zou dat goud een ernstige kredietinflatie in Amerika kunnen doen ontstaan.

Dit is een reëel gevaar. De dollar is zonder dat op het ogenblik al in gevaar. Er is een reusachtig tekort op het budget van dit jaar van bijna 13 miljard dollar. Maar het ergste is voor Amerika dat tot nog toe de betalingsbalans met Europa positief was. Dit jaar is zij 2 miljard dollar negatief en vele Westerse experts vragen al aan Amerikaanse experts hoe het zit met de devaluatie van de dollar. Zal hij het houden? Stel U eens voor wat een geweldige klap dat zal zijn voor het financiële prestige van Amerika wanneer dit zou gebeuren tegenover Azië en Afrika. De gevaren liggen anders, mijne heren. Op het ogenblik liggen zij niet op het militaire vlak. Zij liggen hoofdzakelijk op het economische en financiële vlak. Ik dank U mijnheer de voorzitter.

Lt.-Generaal Schepers:

Mijnheer de voorzitter, mijne heren. De inleider is zo vriendelijk geweest om mij zijn lezing vooraf ter inzage te geven. Ik wil van deze plaats af hem voor zijn geste nog wel eens dank zeggen en bovendien hem graag hulde betuigen voor zijn interessante voordracht waarnaar ik natuurlijk met grote belangstelling heb geluisterd, al was het begin van deze geschiedenis zoals U hebt gehoord voor mij niet nieuw. Ik ben het met het betoog ook vrijwel geheel eens en ik zou ook niet graag een principieel tegenovergesteld standpunt verdedigen. Alleen op enkele kleinigheden wil ik wijzen. Ik geloof bij voorbeeld niet dat de eis van integratie en samenwerking in het bijzonder door de ontwapeningsconferentie is naar voren gekomen. Die eis is al oud en is steeds dringender geworden naarmate de oorlog technischer werd. Ik wil alleen op enkele detailpunten nog even ingaan en van een andere kant belichten.

In de eerste plaats de term koude oorlog. De definitie is door de inleider gegeven, een feitelijke omschrijving die waarschijnlijk ook door de Sovjet-Unie zou kunnen worden aanvaard. Dat op zichzelf is niet merkwaardig, als men het over een definitie eens is kan men tenminste weten waarover men praat. Maar belangrijk en merkwaardig is wel het feit zelf. Het feit van die koude oorlog die door beide partijen wordt aanvaard. Men wil van geen van beide kanten oorlog en toch praat men voortdurend over een koude oorlog, althans van Westelijke kant praat men erover. Want wij, van uit het Westen beschouwen dit als een vorm van oorlog, als een gevaar. Maar of de Russen dat ook zo beschouwen is de vraag. Voor hen is dit naar mijn mening een vorm van vreedzame coëxistentie, overeenkomstig hun communistische leer. En die leer moet nu eenmaal volgens hun inzichten worden verbreed. Daardoor krijgt deze coëxistentie voor ons een gevaarlijk karakter en noemen wij het koude oorlog. Maar die term is naar mijn gevoelens steeds verwarrend. Want een oorlog is iets wat op een gegeven moment kan eindigen door een forse aanval waardoor de tegenpartij tot een vrede kan worden gedwongen. En dit is iets wat men van de Westelijke kant tegenover die leerverbreiding van de Sovjets eenvoudig niet doen kan. Men kan alleen afweren. Men kan trachten de vrije volken immuun te maken voor de communistische leer, maar men kan niet omgekeerd van het Westen uit propaganda in de communistische landen gaan voeren. De term koude oorlog is daarom naar mijn gevoelens

altijd een beetje verwarrend, maar deze heeft nu eenmaal burgerrecht verkregen en, hoewel ik er al lang over heb gedacht, kon ik geen betere vinden. De inleider zal zich herinneren dat dit ook op één van de conferenties in de Bilderberg van het Defensie Studie Centrum naar voren is gekomen.

Het tweede punt, wat er nauw verband mee houdt, is het volgende: De inleider heeft ons uiteengezet welke elementen bij de ontwapeningsbesprekingen een rol spelen en daarbij meegedeeld dat de militaire kant van deze besprekingen o.a. omvat het dreigen met een of meer, of met alle van deze elementen. Daar wil ik even de aandacht voor vragen, want dit is het bewijs van de zwakke en moeilijke positie van het Westen. Wat is toch het geval als men spreekt over een dreiging met een of ander element? Dat kan niet anders betekenen dan dreigen met een aanval. Maar in de politiek van het Westen past geen aanval. Die dreiging, voor zover die dus van het Westen uit zou gaan in onze opvatting, zou alleen betrekking kunnen hebben op een tegenaanval, maar dat is alléen mogelijk wanneer een tegenpartij begonnen is met een aanval. En als zodanig kan men een economische en een geestelijke infiltratie nooit beschouwen; die kunnen geen aanleiding geven tot een tegenaanval met een militair element. De Westelijke dreigingen op de ontwapeningsbesprekingen en wat ermee verband houdt zijn dan ook in werkelijkheid eigenlijk zonder fond. En ik ben ervan overtuigd dat de tegenpartij dat net zo aanvoelt.

Misschien zien zij het ook nog wel enigszins anders. Zij zelf wenschen nl. geen geweld te gebruiken en zij begrijpen ook niet dat het Westen bang is voor hun geweld en zich daarop voorbereidt. Elke dreiging van Westelijke kant met een of ander element van verdediging zullen de Sovjets derhalve beschouwen als een dreiging met een aanval en opvatten als een bewijs dat het Westen niet vredelievend is. Deze moeilijkheid is inherent aan de politiek van het Westen en daar is geen oplossing voor. De ontwapeningsbesprekingen zullen ook daarom nooit tot een gemeenschappelijke vermindering van de bewapening kunnen leiden.

Als derde en laatste punt mag ik even ingaan op het gezegde van de inleider dat ontwapeningsbesprekingen wellicht het inzicht hebben verdiept dat een oorlog in de toekomst geen zin meer heeft. Als dit juist zou zijn, en een oorlog geen zin meer zou hebben, zouden alle oorlogsvoorbereidingen overbodig zijn en zou de mensheid tot ontwapening kunnen overgaan. De zwaarden zouden tot ploegscharen worden omgesmeed. Maar ik geloof niet dat de ontwapeningsbesprekingen tot deze gevolgtrekking aanleiding hebben gegeven. Misschien zou de inleider zijn gedachten op dit punt nog eens willen verduidelijken, want zo algemeen als hij het gesteld heeft is het toch zeker niet juist. Oorlogen zijn altijd gevoerd omdat op een zeker ogenblik de bestaande politieke toestand in de wereld moest worden gewijzigd en men daartoe niet vrijwillig over kon gaan of wilde gaan. De tegenstrijdige belangen van de politieke eenheden in de wereld laten dan geen andere oplossing, dan die door geweld, toe. Is dat nu plotseling anders geworden? Ik geloof het niet. Ik acht het wel aan te nemen dat ontwapeningsbesprekingen bij de deelnemers het inzicht hebben verdiept, dat een grote oorlog met kernwapens voor beide partijen zelfmoord zou betekenen. Maar daarmee is het oorlogsgevaar uit de wereld niet verdwenen, het toepassen van geweld om een politieke verandering tot stand te brengen is niet onmogelijk en zelfs niet onwaarschijnlijk geworden, al zal het echter op kleinere schaal geschieden dan

in 1914—1918 en 1939—1945 het geval was. Maar als het op kleine schaal wordt geprobeerd dan zullen zowel de Sovjets als het Westen ervoor moeten waken dat een dergelijke kleine oorlog niet in een grote overgaat. Voor zodanig inperken van een begonnen of dreigend geweld zal men over militaire middelen moeten beschikken en wel in hoofdzaak over de ook door de inleider genoemde mobiele strategische reserve met alle, voor de inzet daarvan, nodige hulpmiddelen. Ik ben het met de inleider ook eens dat Nederland daarin zijn aandeel, zij het dan ook bescheiden, zal moeten leveren. Mijnheer de Voorzitter, mijn conclusie uit datgene wat wij vanavond hier gehoord hebben is dat de ontwapeningsbesprekingen voor Nederland niet tot ontwapening en zelfs niet tot de vermindering van de bewapeningsinspanning zullen leiden. Wel, en ook daarin ben ik het met de inleider eens, zullen zij grote invloed hebben op de samenstelling en de wijze van vormen van onze krijgsmacht. Dank U zeer.

Kolonel Smit:

Mijnheer de voorzitter, evenals het geval was bij de Generaal Schepers, is de Generaal Mathon ook zo vriendelijk geweest om mij wel te willen betrekken in zijn zeer interessante voordracht en ik zou dan ook gaarne in dit verband nog een bepaald aspect willen belichten.

Het gaat hier over de strategische mobiele reserve. Ik geloof ook dat het gezichtspunt, dat ik hier heel kort mag stellen, in wezen niet zozeer zal verschillen van dat van de Generaal Mathon, maar wat ik wel mogelijk acht is, dat hier toch bepaaldelijk een ander accent ligt. Op de eerste plaats dan, wil ik voorop stellen dat ook ik van mening ben dat deze mobiele strategische reserve bepaald en beslist noodzakelijk is. Zij zal ongetwijfeld onder bepaalde omstandigheden van zeer grote politiek strategische betekenis kunnen zijn. Ik denk hierbij nu niet uitsluitend aan de inzet van die reserve, maar zuiver aan de aanwezigheid daarvan, nl. de preventieve werking die van het beschikbaar zijn van een dergelijke reserve kan uitgaan. Of het bezit van deze mobiele strategische reserve en wel in het bijzonder de Westerse en dus ook de U.S.A.-politiek uit haar huidige verstarring — dat is het alternatief, een totale oorlog aanvaarden of wel berusten in het fait accompli — daardoor bereikt zal worden, dat wordt door mij nu wel zeer betwijfeld. Inzet van militaire macht, in casu van deze mobiele strategische reserve, betekent toch dat alle andere politieke middelen, en dan bedoel ik daarmee ook de economische en de psychologische, zoal niet hebben gefaald dan toch onvoldoende resultaat hebben opgeleverd. Het eventueel inzetten van die mobiele reserve zal in beginsel moeten geschieden in delen van de neutrale landen — dus de over het algemeen minder ontwikkelde — gelegen in het Midden-Oosten, Afrika, Zuid-Oost-Azië, welke niet grenzen aan de door de inleider genoemde grenzen zoals het IJzeren Gordijn en die ten dele fictieve lijnen, die lopen door het Poolgebied, Korea etc. Anders zou dit direct de totale oorlog ontketenen en geen van beide partijen — dit is nu al herhaaldelijk gesteld — wenst tot dusver deze totale oorlog. Een militair optreden nu in deze gebieden, waar de opinie over het algemeen bepaaldelijk niet pro-Westers is, blijft naar mijn opvatting een uiterst hachelijke onderneming. Het is zelfs de vraag of het Westen niet daardoor een overwegend deel van de wereldopinie tegen zich zal krijgen, en dat zal dan natuurlijk ook krachtig worden gestimuleerd door de Sovjets.

En de tweede vraag rijst: kan, na de inzet van deze mobiele strategische reserve, dit bezette, beheerste gebied ook blijvend onder controle worden gebracht? Recente voorbeelden wijzen geloof ik wel in een andere richting. Hoe dan ook, dat inzetten van die reserve zal naar mijn overtuiging zeer zorgvuldig moeten worden overwogen. Wordt zij eenmaal ingezet dan zal het plan, met aanvaarding van alle risico's onherroepelijk en volledig moeten worden uitgevoerd.

Een ander punt dat wij niet uit het oog moeten verliezen is, dat direct na de inzet van deze reserve onmiddellijk moet worden begonnen aan de vorming van een nieuwe. Want op een tegenzet van de Sovjets die niet noodzakelijk in datzelfde gebied hoeft plaats te vinden, moet van huis uit worden gerekend. Als wij zeggen dat de Sovjets in dit opzicht op de binnenlijnen zitten, dan geloof ik niet te veel te zeggen. Zij verkeren dus voor een dergelijke tegenzet in uitermate gunstige omstandigheden. Gezien nu de samenstelling van die strategische reserve met zeer veel speciaal materieel, met veel specialisten, zal dit geen eenvoudige taak blijken. Er zal zeer veel tijd in gaan zitten. De oorzaak van die verstarring van de Westerse politiek ligt naar mijn overtuiging dan ook niet in de eerste plaats in een ontbreken van een mobiele strategische reserve, maar in de reeds vele malen gebleken Westerse onmacht om tijdig de ontwikkeling van de politieke situatie in de voor het Westen zo belangrijke landen te onderkennen, om de het Westen van huis uit niet vijandige groeperingen en stromingen te steunen, politiek, economisch en psychologisch. In het jongste verleden heeft het Westen helaas op enkele uitzonderingen na op het verkeerde paard gewed, dan wel te laat de ons nog goed gezinde groeperingen gesteund. Een van de oorzaken hiervan is naar mijn opinie dat men nog steeds niet in afdoende mate en openlijk kan erkennen dat een in alle opzichten fundamenteel gewijzigde relatie, voor het Westen enerzijds en de vroeger door dat Westen beheerste gebieden anderzijds, de enige mogelijkheid is om de juist voor ons zo belangrijke binding met deze landen voor de toekomst te verzekeren. Onze Westerse politiek is er dikwijls niet in geslaagd vertrouwen te wekken. Dit is ook zeker niet gemakkelijk, vooral voor landen met een koloniaal verleden. Het is dan ook een feit dat vele ex-koloniën, thans soevereine staten, doortrokken zijn van een welhaast pathologisch wantrouwen ten aanzien van alles wat het Westen doet of na-laat. En die enige weg die ik hier zie, en die gevolgd zal moeten worden, kan moeilijk een andere zijn dan die van een althans aanvankelijke onbaatzuchtige hulp. Een samenwerking uiteindelijk resulterende in een gezamenlijke belangengemeenschap, maar dan ook in de meest uitgebreide zin des woords. Nogmaals ik realiseer mij volkomen dat de uitvoering daarvan niet eenvoudig zal zijn, een andere mogelijkheid zie ik persoonlijk evenwel niet.

Terugkomende op de mobiele strategische reserve, de aanwezigheid daarvan moet mijns inziens voornamelijk en vooral gezien worden als één van die vele middelen waarover een gedifferentieerde en soepele Westerse politiek moet kunnen beschikken.

Kolonel Kremer:

Mijnheer de voorzitter, de inleider heeft de noodzaak bepleit van een defensiestaf en dat deed hij op grond van de noodzaak om een gecoördineerde of liever gezegd geïntegreerde wetenschappelijke basis te vinden voor onze strijd om het naakte bestaan. Ik geloof dat wij het daarmee helemaal eens

kunnen zijn. Ik ben het echter ook eens met Generaal Schepers, dat er oudere en sterkere motieven zijn om een defensiestaf te stichten. Uit het betoog van de Generaal Mathon heb ik gehoord, of menen te horen, dat hij dat ook zo voelde maar dat hij de andere motieven buiten discussie wenste te laten. Daar zal ik mij aan houden. Alleen dit, Generaal Mathon ziet een kleine staf, enkele mensen, en tegelijkertijd heeft hij ons uit de doeken gedaan wat het werk van deze staf zou zijn. Dat is o.a. de coördinatie van de civiele en militaire verdediging, het contact met Buitenlandse Zaken en de bundeling van het buitenlandse beleid met het defensiebeleid, contact met de pers, contact met het Parlement, contact met de universiteiten. Ik zie niet in hoe dit door enkele mensen kan worden gedaan, misschien wil Generaal Mathon daar nog iets over zeggen.

En dan nog een tweede vraag: Hoe ziet de inleider dit; is deze defensiestaf bedoeld als een lichaam dat boven op onze topstructuur komt? Dan geloof ik dat dit weer een aanzienlijke uitbreiding zal betekenen; deze staf zal aanwijzingen geven, er komen nieuwe bureaus voor liaison, voor interpretatie van de gegeven aanwijzingen, voor doorvoering van orders enz. Of ziet Generaal Mathon het zo dat deze defensiestaf zou kunnen leiden tot simplificering, tot vereenvoudiging van de topstructuur en tot kwantitatieve vermindering van die topstructuur. Ik geloof dat wij dan hard vooruit zouden gaan met de defensiestaf. In het laatste geval zou ik zijn komst zeer zeker toejuichen. Dank U zeer, mijnheer de Voorzitter.

Professor Barents:

Mijnheer de voorzitter, ik zou ook willen beginnen met Generaal Mathon te danken voor de vriendelijkheid, waarmee hij mij de tekst van zijn rede van tevoren ter inzage heeft gegeven. Die rede hebben wij waarschijnlijk allen met globale instemming gehoord, maar misschien mag ik er nog een enkele aantekening bij plaatsen. Het is namelijk zo, dat ik bij het horen van de woorden van de inleider telkens weer deze avond het gevoel had, dat hij polemiseerde tegen mensen van wie ik reden heb om aan te nemen dat zij in deze zaal niet aanwezig zijn. Ik proefde eigenlijk in deze rede doorlopend iets van een verweer tegen — laat ik zeggen — pacifistische overtuigingen, die onder ons waarschijnlijk heel zwak zullen zijn. Ik geloof dat het heel nuttig is om naar de pacifisten te luisteren en met hen van gedachten te wisselen, voor zover dat mogelijk is, en op redelijke wijze te trachten hun argumenten te ontzenuwen. Ik zou echter willen waarschuwen tegen het te zeer onder de indruk zijn van datgene wat zij naar voren brengen, omdat ik geloof, dat de grote problemen van deze tijd, waarvan de ontwapening er één is, niet op korte termijn kunnen worden opgelost. En ik vrees dat wij ons daarbij hebben neer te leggen. Generaal Mathon heeft een kijk ontwikkeld op de ontwapeningsbesprekingen die ik bijzonder interessant vond en waarbij ik mij ook graag in hoofdzaak wil aansluiten. Toch heb ik het gevoel dat de inleider op die ontwapeningsbesprekingen een iets te zonnige kijk heeft, althans een iets zonniger kijk dan ik, en dat zou ik graag ook met een enkel woord willen toelichten.

Ik geloof namelijk dat daaruit nagenoeg niets gunstigs op korte termijn kan resulteren, maar ik ben evenals Generaal Mathon van mening dat wij ze niet kunnen nalaten. Daar zijn eigenlijk twee overwegingen voor. De eerste overweging is dat wij tegenover de openbare mening in het Westen dit soort

van besprekingen niet maar kortweg terzijde kunnen schuiven en ze kunnen nalaten. De tweede overweging is, maar ik moet zeggen dat ik die veel aarzelender uitspreek, dat wij misschien tijdens die ontwapeningsonderhandelingen iets meer van de ware bedoelingen van onze potentiële tegenstanders te weten kunnen komen. Die tweede overweging breng ik met enige aarzeling naar voren, omdat ik niet het gevoel heb dat men in de laatste jaren van de ontwapeningsonderhandelingen daarvan bijzonder veel geleerd heeft. Het kan zijn dat zich dat aan onze waarneming onttrekt, maar ik geloof dat het tegenvalt.

De eerste overweging is dus dat wij onze openbare mening niet als het ware in het gezicht kunnen slaan door de ontwapeningsonderhandelingen maar af te schrijven. Ik geloof dat aan de andere zijde, bij de heren in het Kremlin, soortgelijke overwegingen aanwezig zijn. Als ik zoëven sprak over misschien iets te veel angst bij de inleider voor de pacifisten in Nederland, dan zou ik daaraan de vraag willen toevoegen of bij hem en misschien bij andere woordvoerders wel eens niet te veel de overtuiging heerst, dat alleen het Westen met de problemen zit en dat de Russen eigenlijk, nu ja, maar kunnen doen wat zij willen. Laat ik wijzen op enkele feiten. Toen dezer dagen Mikojan van zijn reis uit Amerika terugkwam, is er sterk de nadruk op gelegd, in de eerste plaats door hem zelf, dat er een grote vredesbereidheid was, zowel aan de kant van de Amerikanen als aan de kant van de Russen. Precies hetzelfde is gezegd toen een jaar of drie geleden Chroestsjew en Boelganin van hun reis naar Engeland terugkeerden, waarvan zij overigens niets mee terugbrachten. De eerste verklaring, die zij op het vliegveld van Moskou aflegden, was dat zij door deze reis een bijdrage tot de vrede hadden geleverd. Dat naar voren brengen van de vrede, telkens weer, is geen toeval. Het is ook opmerkelijk dat bij de vele verwijten, die men na de dood van Stalin in Rusland over Stalin heeft uitgestort, een van de belangrijkste was dat hij door een slechte organisatie en door een slecht bestuur de gevolgen van de tweede wereldoorlog in de eerste jaren veel en veel erger had gemaakt. Er lijkt mij weinig twijfel aanwezig, te zijn, dat ook de Russische leiders zich bevinden in een situatie waarin zij deze onderhandelingen niet kunnen nalaten. Daarin steekt voor ons tot op zekere hoogte iets troostrijks. Ik geloof echter niet dat wij veel zouden kunnen bereiken. Ontwapeningsonderhandelingen werden al sinds het begin van deze eeuw gevoerd, er zijn interessante arbitrageverdragen gesloten, waarmee men eigenlijk alleen kleine conflicten kan oplossen, die waarschijnlijk toch niet tot een grote oorlog zouden leiden — en er is een stuk oorlogsrecht gecodificeerd. Dat alles is heel nuttig, maar het draagt weinig bij tot het probleem van het voorkomen van grote oorlogen. Wij zijn op het ogenblik geneigd om te veronderstellen (al weten wij het niet zeker), dat een grote totale oorlog niet tot de eerste waarschijnlijkheden behoort. Als dat juist is, kan men van de ontwapeningsonderhandelingen op het ogenblik ook weinig verwachten. Ik zie de mogelijkheid, dat de grote mogendheden over en weer tot de conclusie komen dat inderdaad een oorlog met moderne kernwapens wederzijdse zelfmoord is, en onder die omstandigheden zouden de ontwapeningsonderhandelingen, die de kernwapens willen beperken of afschaffen, ook tot resultaten kunnen leiden. Het zijn dan echter niet de resultaten van onderhandelingen, maar van de feitelijke ontwikkeling. Het is goed die resultaten een keer in officiële besprekingen vast te leggen, maar de feitelijke ontwikkeling is het dan, die de mogelijkheid daartoe heeft ge-

schappen. Ik vrees ook dat de traditionele wegen van onze diplomatie er toe bijdragen deze ontwapeningsonderhandelingen voor het Westen onevenredig moeilijk te maken. In deze zin namelijk dat de onderhandelingen in traditionele stijl altijd uitgaan van de veronderstelling, dat wij als het ware spreken over een oorlogsdreiging tussen twee grote mogendheden, die men met a en b zou kunnen aanduiden, en die alle twee evenzeer tot oorlog of tot vrede bereid zouden zijn. Wij weten echter dat het reële oorlogsgevaar niet uit het Westen komt, maar van de zijde van de Sovjet-Unie. En ik geloof dat deze onderhandelingen, willen zij ook maar een graadje realiteit bezitten, dat duidelijk zouden moeten uitspreken. De inleider heeft er daarstraks terecht op gewezen dat het aantal Westelijke bases in de nabije omgeving van de Sovjet-Unie geen omsingeling, geen „Einkreisung“, van de Sovjet-Unie beduiden, maar een gerechtvaardigde verdediging van het Westen vormen. Daar staat echter in de traditionele diplomatieke onderhandelingswijze tegenover dat men uitgaat van twee grote mogendheden, die met elkaar over een veronderstelde wederzijdse bedreiging spreken, en dat in dat verkeerde perspectief de Russen niet helemaal ongelijk hebben, als zij zeggen dat het Westen bases in Turkije heeft, doch de Sovjet-Unie geen bases in Guatemala. Dat soort van schijnbare gelijkheid, van schijnbare billijkheid is het, waartegen de Westelijke diplomatie zich zal moeten verweren. Ik zou dan ook aan Generaal Mathon de vraag willen voorleggen, of hij niet van mening is dat, als deze ontwapeningsonderhandelingen moeten worden voortgezet (en daarover zijn wij het, meen ik, eens), dan een andere, een wat hardere, een wat openhartiger politiek dient te worden gevolgd, waarbij de propaganda, ook aan de Westelijke zijde, hand in hand zou moeten gaan met de onderhandelingen. Dan zou het Westen aan de Sovjet-Unie kenbaar moeten maken dat als deze alleen op dinsdag met ontwapeningsvoorstellen komt, om op woensdag met haar nieuwste en modernste atoomwapens te dreigen, het Westen niet bereid is om op donderdag de ontwapeningsbesprekingen rustig te hervatten. Het merkwaardige is (het is een punt waaraan in het betoog van Generaal Mathon werd voorbijgegaan) dat in de propaganda van de Sovjets de moderne kernwapens alleen een vernietiging betekenen voor de „kapitalistische“ buitenwereld, maar niet voor de communistische landen. Op die vaste traditie is slechts gedurende een korte periode een uitzondering gemaakt. Toen Malenkov in de zomer van 1953 bekend maakte dat ook de Russen over de waterstofbom beschikten, is er een periode geweest van eigenlijk maar enkele maanden waarin hij, Malenkov, uitdrukkelijk zei dat het gebruik van de waterstofbom voor beide zijden zelfmoord zou betekenen, niet alleen voor de „kapitalisten“, maar ook voor de communisten. Opvallend is dat deze gedachtengang heel spoedig, in het voorjaar van 1954, weer door de traditionele lijn is vervangen. Het is nog altijd niet geheel duidelijk wat achter die verandering heeft gezeten, maar ik breng het naar voren omdat het misschien een aanwijzing is, dat zich ook in het psychologische front van de Russen zwakke plekken moeten bevinden, die wij niet helemaal kennen, maar waarvan valt aan te nemen dat de bevolking van de Sovjet-Unie een zekere stille druk uitoefent ten gunste van actie om de vrede te behouden en waarborgen — een druk waaraan de Sowjetleiders zich niet kunnen onttrekken. De Russische leiders zitten ook met hun moeilijkheden en ik geloof dat diplomatieke onderhandelingen, mits goed uitgevoerd en mits gepaard gaande met een stukje psychologische oorlogsvoering van de zijde van het Westen,

er misschien toe kunnen bijdragen, ach nee, niet om tot ontwapening te komen, maar wel om het de leiders aan de andere kant politiek wat moeilijker te maken. En dat lijkt mij een heel wettig doel van Westelijke politiek. Dank U wel.

Professor Vlekke:

Mijnheer de voorzitter, ik sluit mij aan bij de woorden van Prof. Barents, zowel om de Generaal Mathon te danken voor de voorafgaande toezending van zijn tekst als inzake zijn waardering van hetgeen door Generaal Mathon gezegd is. Eveneens sluit ik mij aan bij datgene wat Prof. Barents over de ontwapeningsonderhandelingen uiteengezet heeft. Er werden hier bezwaren naar voren gebracht tegen de onvolledigheid van het betoog van Generaal Mathon, maar het is duidelijk dat een volledige behandeling van de stof, zelfs wanneer wij hier urenlang vergaderden, niet verwezenlijkt kon worden. Mijnerzijds zou ik het volgende punt naar voren willen brengen. Er is nu eenmaal een nauw verband tussen de bestaande politieke toestand en de strategie. In verband daarmee heb ik mij al dikwijls afgevraagd hoe het mogelijk was, dat de veelbelovende aanloop tot de opzet van een NATO-strijdmacht op het vasteland van Europa, waartoe op de Conferentie van Lissabon in 1952 besloten was, ternauwernood een begin van uitvoering gevonden heeft. De Westeuropese staten beschikken over voldoende mankracht om dertig divisies op te stellen met de nodige hulptroepen. Zij beschikken ook over de financiële of economische machtsmiddelen, vooral met enige steun der Verenigde Staten, terwijl er van een technisch te kort schieten geen sprake kan zijn.

Waarom is deze opzet niet verwezenlijkt? Hiervoor zijn vele redenen aan te geven, die alle van dezelfde algemene aard zijn en die men gewoonlijk de psychologische factoren noemt. Dit woord psychologisch is langzamerhand tot een slagwoord, een doodoener geworden. Men moet de zaak dus verder ontleden. Om welke psychologische redenen is de opzet mislukt? Ik kan hierop geen volledig antwoord geven. De moeilijkheid ligt mijns inziens in het karakter van de politieke strijd tussen Oost en West. Dit is een strijd die onzerzijds met geduld en volhardendheid gevoerd moet worden, maar waarin men niet altijd met spectaculaire daden voor de dag kan komen. Dit leidt ertoe, dat onze krachtsinspanning voor het uiterlijk iets negatiefs schijnt te hebben en daardoor tot een verslapping van de vaste wil der Westelijke volken om de strijd door te zetten.

In het Westen wordt men gemakkelijk de krachtsinspanning moe, vooral nu de levensstandaard in ons werelddeel hoger is dan ooit tevoren. Daarbij kwam dat in het jaar 1953 twee belangrijke veranderingen plaats hadden: de regeringswisseling in de Verenigde Staten en de dood van Stalin. Al te gemakkelijk ging men zich nu afvragen, of de grote krachtsinspanning, waartoe in 1952 besloten was, nog wel nodig was. Dit bevorderde natuurlijk de tegenzin der westelijke volken, zodat men ging vragen om een nieuwe poging met de Sovjet-Unie tot een akkoord te komen. Dan wordt gezegd „wij moeten gaan praten met de Russen“, maar wat men zich daarbij voorstelt weet men niet. Of men zegt: „er moet iets gedaan worden“. Een bekende Amerikaanse professor zei mij een dezer dagen: „Het Westen moet nu een dynamische diplomatieke politiek gaan voeren“. Toen ik hem vroeg „wat verstaat u onder

een dynamische politiek?" gaf hij mij enkele voorbeelden, die voor mij niet de minste betekenis hadden. Bijna dagelijks hoort men „wij moeten de Russen het initiatief ontnemen", maar wat betekent dit slagwoord nu eigenlijk? Wij zitten middenin een diplomatieke strijd, die sinds jaren aan de gang is. Elke diplomatieke strijd is niets anders dan een keten van acties en reacties. In de strategie of in de tactiek op het slagveld kan één der partijen inderdaad het initiatief nemen, en de uitdrukking is ook aan de strategie ontleend. In de diplomatie heeft dit woord niet de minste betekenis. Wij moeten nu eenmaal een politiek volgen die van ons eist, dat wij stilstaan en toch doorzetten, dat wij onze krachten inspannen en het vermijden dingen te doen die groot oorlogsgevaar meebrengen. Wij moeten onze krachten meten met de Sovjet-Unie in een strijd, waarbij de overwinning toevalt aan de partij die de grootste capaciteit heeft om vast te houden en vol te houden, dus in wilskracht en onverzettelijkheid. Deze politiek is voor de volken van het Westen zeer moeilijk aanvaardbaar, maar het is nu eenmaal de enige die wij volgen kunnen.

Prof. Barents heeft gewezen op de grote overschatting van de krachten van onze tegenstanders door de volken in het Westen. Dit is natuurlijk voor ons gevaarlijk, even gevaarlijk als de onderschatting van de tegenstanders. Aan onze zijde is de leiding dikwijls zwak en wisselend, maar zij is waarlijk ook niet stabiel in de Sovjet-Unie. Men zegt „de Sovjet-Unie doet veel meer dan het Westen voor de onderontwikkelde gebieden", maar zij die dat zeggen, kennen de cijfers niet. Volgens voor de Sovjet-Unie gunstige berekeningen heeft Moskou anderhalf miljard dollar voor hulp toegezegd, waarvan 25 % afgewenteld wordt op de satellietstaten. Door de Verenigde Staten alleen wordt minstens tien maal zoveel gedaan. De bijna gratis door Amerika verstrekte levensmiddelen aan India vertegenwoordigen een grotere geldswaarde dan het totaal van de economische hulp door Amerika en de Sovjet-Unie samen aan dat zelfde land verleend. In het Westen staan wij voor de grote moeilijkheid hoe wij de verschijnselen van vermoeidheid kunnen overwinnen, hoe wij zullen kunnen handelen zonder zo dynamisch te worden dat het tot oorlogsgevaar leidt en hoe wij zullen kunnen doorgaan met vasthoudend nietsdoen. Chroestsjew zegt, dat de Sovjet-Unie omstreeks 1970 economisch ver op de Verenigde Staten vooruit zal zijn. Mijnerzijds ben ik ervan overtuigd, dat wanneer de strijd gevoerd wordt, zoals door mij geschilderd is, het Westen die strijd altijd winnen kan als het wil.

Samenvattend zou ik aan Generaal Mathon willen vragen, waarom de opzet van 1952 zo spoedig verzand is met alle nadelige gevolgen van dien (indien de dertig divisies nu paraat waren, zouden wij naar mijn mening, geen crisis over Berlijn hebben) en of hij mijn verdere opvattingen deelt.

Kapitein Schreuders:

Mijnheer de Voorzitter, ik wilde graag nog enkele vragen tot de Generaal Mathon richten, uitsluitend betrekking hebbende op het onderwerp dat de Generaal behandeld heeft. In de eerste plaats Generaal, heeft U gezegd dat de Sovjet niet veel tegen had op inspectie door de UNO, maar wel op inspectie door hun tegenstanders. Bij het Baruch-plan van 1947 werd o.a. naar voren gebracht dat de inspectie zou gebeuren door de UNO, waartegen de Sovjet zich toen hardnekkig verzet heeft. Ik mag hierbij aanhaken op wat U o.a. gezegd heeft, nl. dat de Sovjet-controleteams wel iets anders zouden gaan doen dan alleen controleren en ik vermoed eigenlijk dat Rusland hetzelfde

idee heeft omtrent onze eventuele controleteams die daar zouden komen. Het lijkt mij — gezien dit standpunt — dat Rusland nooit enige controle toe zal staan, door wie ook!

In de tweede plaats heeft U gesproken over de schone bom, waarbij U als voordeel zag dat die dan beter gebruikt zou kunnen worden tegen militaire doelen. Voor zover dit op de satellietstaten betrekking heeft, kan ik mij dat indenken, maar, gezien ook de strategische bombardementen op Duitsland en het gebruik van de atoombommen op Japan, heb ik toch niet de idee dat het Westen, ruw gezegd, zich erg veel zal bekommeren over het feit, of er nu meer of minder burgerslachtoffers in het vijandelijk land zullen vallen. En wanneer wij op het ogenblik de oorlogsdoelstellingen van het Westen zien tegenover die van het Oosten, dan heeft het Oosten nog steeds als eerste staan: de vernietiging van de vijandelijke strijdmacht, terwijl het Westen als eerste doelstelling het breken van de wil tot vechten ziet, wat dus inderdaad door strategische bombardementen — óók op de burgerbevolking — bevorderd zou kunnen worden.

In de derde plaats het Eisenhower-plan dat U naar voren heeft gebracht: ik vraag mij eigenlijk af of wij — al was dat plan nu aangenomen — er dan wel iets mee waren opgeschoten. U heeft zelf ook gezegd, Generaal, dat wat het Oosten van ons wist, dat wij ook wel van het Oosten wisten, dus veel verschil wat inlichtingen betreft zal het niet gemaakt hebben. Bovendien kan een oorlog waarbij iedereen weet wat de ander heeft, even goed uitbreken, zoals b.v. de tweede wereldoorlog. Het feit dat men weet wat de ander heeft, is nog niet een rem tegen het uitbreken van een oorlog.

En dan ten slotte een vraagpunt dat mijns inziens moeilijk te beantwoorden is, nl. het doel van de conferenties. Neem aan dat wij kans zien de grote A-bommen afgeschafte te krijgen, dan blijven de kleine atoomwapens over. Aangenomen dat wij ook die afgeschafte weten te krijgen, dan blijven de conventionele strijdkrachten over, waarna wij de toestand krijgen waartegen Generaal Norstadt in mei van het vorig jaar gewaarschuwd heeft, namelijk dat zonder atoomwapenen de verdediging van West-Europa onmogelijk was.

Generaal, zoudt U op deze vragen een antwoord kunnen geven?

Generaal Mathon:

Mijnheer de voorzitter, ik hoop, dat de debaters het goed zullen vinden, dat ik enige onderwerpen als het ware hergroepeer om ze te zamen te kunnen behandelen. Ik zal overigens toch trachten een chronologische volgorde in acht te nemen en zoveel mogelijk op de verschillende punten werkelijk ingaan.

Wat betreft hetgeen de heer Feuilletau de Bruyn heeft opgemerkt, prijs ik mij gelukkig, dat ondanks dat hij zegt, dat ik het alleen van onze zijde bekeken heb, hij het in feite met mij eens blijkt te zijn, dat ik het toch wel van de andere zijde bekeken heb, want hij heeft maar één nieuw punt genoemd. Dat vind ik een zeer belangrijk punt, nl. het grote aantal parachutisten dat er aan de Russische zijde is en dat een bijzonder gevaar betekent. De andere punten: de eenheid verbreken, de financiële en economische redenen voor vermindering van de krijgsmacht, de modernisering van de krijgsmacht had ik aangeraakt.

Het spijt mij, dat de heer Feuilletau de Bruyn niet onder de indruk kan

komen van Gavin. Ik moet U zeggen, dat ik bereid ben om zo nu en dan wel eens te erkennen, dat er een bepaald iets indruk op mij maakt. En ik zou hier ook, in tegenwoordigheid van zovele heren, willen herhalen, dat dat boek bijzonder de moeite waard is en dat ik iedereen kan aanraden om het te lezen en om dan misschien ook wel een beetje onder de indruk daarvan te komen. In de eerste plaats is de Generaal Gavin op een plaats geweest, waar hij behoorde tot de zeer weinigen — zoals Prof. Vlekke gezegd heeft — die inderdaad op de hoogte konden zijn van de nieuwe wapens.

Hij is lid geweest van de Weapons System Evaluation Group. Hij schrijft in zijn boek eigenlijk alle dingen, die hij in het publiek kan zeggen, en waarvan hij natuurlijk weet, dat zij van bijzonder belang zijn. Hij is een typische troepenofficier, die commando's heeft gehad en die in de loop van zijn leven gegroeid is tot een ruim inzicht op velerlei gebied, waarbij het mogelijk geweest is, dat deze uit de praktijk voortgekomen commandant, luchtlandingsman, commandant van een divisie, die een luchtlandingsaanval in Nederland heeft gedaan, op een gegeven ogenblik conclusies kan trekken, die ik nimmer ergens anders heb gelezen en die bij mijn weten ook bepaaldelijk niet door anderen zijn getrokken. Wanneer deze generaal, die bestemd was om Chef van de Generale Staf te worden, maar die op een gegeven ogenblik zijn carrière vaarwel heeft gezegd, omdat hij niet zich wenste te laten inkapselen in een bepaalde methode van denken en handelen, voortgekomen uit de overheersende Amerikaanse opinies, wanneer deze Generaal in een slecht geschreven boek met een bijzonder beperkte politieke kijk op het gebeuren, deze feiten en conclusies neerschrijft, dan vind ik het een harde noodzakelijkheid om dat te lezen en dat tot je te laten doordringen.

Ten aanzien van Generaal Schepers mag ik eerst ingaan op een paar kleinere punten. Ik ben het met Generaal Schepers eens, dat niet alleen de ontwapeningsbesprekingen leiden tot het inzicht, dat integraties onvermijdelijk zijn. Ik heb alleen gezegd, dat ook uit deze besprekingen dat inzicht voortkomt, omdat de verdediging van zones en een verdediging tegenover nieuwe wapens niet meer mogelijk is in het kleinere verband van een land en niet meer mogelijk is zonder de civiele verdediging gepaard te doen gaan met de militaire verdediging.

Mijne Heren, ik vind het wel nodig om dat zo nu en dan hard en duidelijk uit te spreken, ook in militaire kringen en zeker in Nederland, aangezien er toch eindelijk eens een eind dient te komen aan de gedachte, dat het ene zou kunnen gebeuren zonder het andere en de civiele verdediging zou kunnen worden verwaarloosd. De ene verdediging is zonder de andere bepaald niet mogelijk.

Ik meen, dat een rechtzetting van mijn kant inderdaad nodig is ten aanzien van het volgende. Wanneer ik gezegd heb, dat misschien de ontwapeningsbesprekingen niet tot enig formeel resultaat leiden, maar wel het inzicht verdiepen, dat eigenlijk een oorlog niet meer gevoerd kan worden, dan heb ik bedoeld — maar ik geef toe dat mijn formulering dat niet duidelijk heeft gemaakt — een „grote” oorlog.

Kolonel Smit is ingegaan op het vraagstuk van de mobiele strategische reserve, evenals Generaal Schepers. Het verheugt mij, want ik geloof, dat dat een bijzonder belangrijk element is voor de hele krijgsmachtvorming, maar ook in een militaire politiek. Naar mijn mening is een mobiele strategische reserve bijzonder goed politiek inleggeld. Nu moet ik even opkomen tegen

een uitdrukking van Kolonel Smit, dat die reserve ingezet zou moeten worden, als andere middelen hebben gefaald. M.i. mag men het zo niet stellen, want middelen kunnen naast elkaar worden gebruikt. Er kunnen zich omstandigheden voordoen, waarin nog geen sprake is van oorlog, maar waar men — behalve op politiek en op diplomatiek gebied — door een bepaald militair optreden de politieke onderhandelingen kan begeleiden en ondersteunen. Wij hebben dat in het verleden zo herhaaldelijk gezien met vloten. Ik mag U eraan herinneren, dat in de tijd van het Abessinië-conflict de Britse Home Fleet naar de Middellandse Zee voer.

De vloot met haar grote strategische mobiliteit is bij uitstek het politieke middel geweest. Men moet dan aannemen, dat een mobiele strategische reserve zou kunnen worden gebruikt, voordat er van falen met andere middelen sprake is. Ik meen, dat de troepen, die opgetreden zijn in het Midden-Oosten in de zomer van 1958 min of meer een dergelijke rol hebben vervuld.

Nu het punt „een hachelijke onderneming”. Inderdaad zal het optreden van een mobiele strategische reserve juist in gebieden, die niet gefixeerd zijn, zoals die welke ik met drielijnen-fixatie heb aangeduid, een hachelijke onderneming zijn. Maar het Westen zal ervan overtuigd moeten zijn, dat het op sommige ogenblikken hachelijke ondernemingen zal moeten doen. De grote vraag doet zich voor of de bedreiging door Afrika heen nu werkelijk een van de hoofdaanvalsrichtingen van de Sovjet-Unie is. Er kan dan een bepaald moment komen, waarop die bedreiging ook met militaire middelen moet worden gestopt. Ik zeg óók met militaire middelen. Ik heb gehoord, dat van Zuidafrikaanse zijde daarover een keer een uitspraak is gedaan in de zin: „Als het in de Soedan misgaat, dan gaan wij ernaar toe met militaire middelen”. Dat is nu juist het moeilijke vraagstuk, waar men naar mijn mening op het ogenblik voor zit. Ik heb U al gezegd, dat ik geloof, dat het in grote mate om Afrika gaat. Er kunnen zich omstandigheden voordoen, dat men daar militaire middelen zal moeten inzetten en zich zal moeten blootstellen aan de reacties, die inderdaad voor het Westen bijzonder ongunstig kunnen zijn.

Het is mij uit het hart gegrepen, dat Kolonel Smit even heeft gememo-reerd, dat men onmiddellijk na het inzetten van de reserve, zich een nieuwe reserve moet vormen. Mijnheer de voorzitter, ik meen, dat dit eigenlijk het wezen is van de cavalerie, die zich snel kan losmaken, snel kan hergroeperen om weer ergens anders te worden gebruikt. In de toekomst zal het dan gaan om „sky cavalry”. Ik moet terugvallen op oude liefdes.

Ik ben het met Kolonel Smit eens, dat de verstarring niet alleen het gevolg is van het ontbreken van een mobiele reserve. Nu geloof ik, dat ik kom, zoals hij het terecht heeft uitgedrukt tot een accentsverschil. Wanneer U zich indendkt in die eigenaardige figuur van Dulles — en ik moet U eerlijk zeggen, dat ik bijzonder blij ben dat er op het ogenblik in de Verenigde Staten een Dulles is — dan kan ik mij toch voorstellen, dat het dikwijls wel heel moeilijk is om een andere politiek te voeren, al willen de Verenigde Staten ook wel een politiek voeren ten aanzien van de economische onderontwikkelde gebieden in dezelfde zin als Kolonel Smit bedoelt, maar dat het heel moeilijk is om een andere politiek te voeren als men niet over de daartoe geëigende middelen beschikt. Nu heb ik mij hier bepaald — ik moest mij op talloze gebieden beperken — tot het aangeven van een militair middel. Dat is nu juist hetgeen, dat op mij èn na mijn bezoek aan Amerika èn na het lezen van het boek van Gavin — beide vielen samen en pasten in een hele ontwikkelings-

gang van mijn gedachten — zo sterk is doorgedrongen. Onder de invloed van de geweldige overheersing van de strategische luchtmacht, die in Amerika tot gevolg heeft gehad, dat men op de andere krijgsmachtdelen heeft moeten bezuinigen, dat men andere dingen heeft moeten nalaten, dat men de airlift, die van legerzijde altijd is voorgestaan, niet heeft gevormd, heeft men daar een eenzijdigheid in zijn middelen geschapen, die bovendien nog gepaard gaat met of gevolg is van een eenzijdigheid in het militaire denken — overigens misschien van Amerikaanse zijde niet geheel onbegrijpelijk — maar tegelijkertijd ook een eenzijdigheid in zijn politiek. Nu geloof ik, dat het toch wel belangrijk is, om ons dat te realiseren. Hieruit kunnen wij niet concluderen, dat het zwaard kan worden afgeschaft, noch dat het schild zou kunnen worden verminderd, maar ik geloof wel, dat men daarnaast moet zoeken naar geëigende middelen om een politiek te voeren, die rechtstreeks ingaat tegen de wijze van strijdvoeren van de Sovjet-Unie. Ik ben het met Kolonel Smit eens — dat staat ook in de tekst van mijn verhaal — dat het moet zijn „één van de vele middelen”. Het heeft mij getroffen de vorige zomer samen zijnde in Genève in een kleine kring en sprekend over dit onderwerp, dat er toen een vertegenwoordiger van een hoog hoofdkwartier was, die ons op een gegeven ogenblik zei: „Wij zoeken naar allerlei middelen om de oorlog te voorkomen”. Ik geloof, dat zelfs boven het niveau van dat hoofdkwartier men nog meer naar verschillende middelen zou moeten zoeken, waar men dus reeds mee bezig is, dit alles om een oorlog te voorkomen.

De defensiestaf! Ik heb gezegd, dat mede de ontwapeningsbesprekingen aanleiding geven tot het vormen van een defensiestaf. Omdat men daar nu juist heeft een van huis uit zo politiek onderwerp, maar waarvan men de militaire merites goed moet inzien. Ik geloof niet, dat het makkelijk is voor diplomaten alleen om te onderscheiden wat er eigenlijk vastzit aan die ontwapeningsbesprekingen, omdat men terdege op de hoogte moet zijn van de wapentechniek en van de ontwikkeling daarvan. Ik zou bijna willen zeggen zelfs zo op de hoogte, zoals men in Nederland praktisch niet op de hoogte kan zijn. Het zal noodzakelijk zijn om dit vraagstuk gezamenlijk te bestuderen en men zal daarvoor een geëigend orgaan moeten hebben. Ik heb aangegeven — ik vond het onjuist om dat na te laten — dat er andere, grotere, meer omvattende, dringender redenen zijn om tot die defensiestaf te komen. Het is niet mijn bedoeling om hier nu nader op in te gaan, hoe of die defensiestaf zou moeten zijn samengesteld. Ik wil wel zeggen, dat ik in geen deele bedoel, dat er contact met het parlement moet zijn, dat past niet in onze parlementaire, noch in onze staatsrechterlijke verhoudingen. Met de pers niet in de zin, dat er van de defensiestaf uit als het ware voorlichting zou worden gegeven, maar wel, zoals het in het buitenland en vooral in Amerika heel normaal is, dat men in een zeer nauw contact staat met de pers en dat de pers kan komen en kan vragen en de achtergronden kan horen. Dat is een volstrekt niet wonderlijke gewoonte, maar naar mijn mening een allereerste vereiste in de tegenwoordige tijd, mede met het oog op de koude oorlog, waarin wij gewikkeld zijn. Die defensiestaf behoeft ook niet in aanraking te komen met de universiteiten. Dat is een vraagstuk, dat daar los van staat, dat bij het hele opleidingsvraagstuk thuishoort. De defensiestaf kan nooit komen in de plaats van enige andere staf. Bij mij ontbreekt elke unificatiegedachte. De defensiestaf moet een aparte plaats innemen en het zou wijze zorg zijn om te voorkomen, dat hij al te groot wordt.

Ik zou dan willen ingaan op een paar punten, die de heer Schreuder*) heeft genoemd.

Ten aanzien van de controle blijkt er misverstand. Inderdaad heeft de Sovjet-Unie steeds bezwaren gehad tegen buitenlandse controleurs op Sovjet-grondgebied. De Sovjet-Unie wilde echter rapport betreffende de controle doen uitbrengen aan de Veiligheidsraad, omdat zij daarin het nemen van maatregelen met haar veto kon treffen.

De „schone” bom is zeker niet alleen om humanitaire redenen gemaakt. Ik heb ook wel duidelijk doen uitkomen, dat ten aanzien van de Russische satellietstaten ook andere — politieke en militaire — redenen er voor pleiten om die bom er op na te houden. Het Westen zal altijd morele overwegingen in aanmerking moeten nemen en ik ben het er niet mee eens, dat men van het Westen mag zeggen, dat het de bedoeling kan zijn om nu maar zoveel mogelijk mensen te doden. Tot nu toe is nimmer gebleken, dat het doden van die vele mensen het einde van de oorlog zo sterk verhaast heeft. Ik moet overigens erkennen, dat de betekenis in de oorlogvoering van morele overwegingen een onderwerp is, waarover men verschillende meningen kan hebben en het de moeite waard zou zijn om die verschillende meningen naast elkaar te bezien. Maar dat zou op het ogenblik te ver voeren.

Ten aanzien van het open-sky-plan meen ik, dat er ook een soort van misverstand bestaat. Ik mag daarom misschien nog eens herhalen, wat ik daarover gezegd heb. De grote betekenis van het open-sky-plan was, dat daarmee nu juist een oorlog zou kunnen worden voorkomen, omdat men de mogelijkheid van een verrassing zou kunnen wegnemen. Het ging dus helemaal niet om het verkrijgen van gegevens, maar het ging er wel degelijk om, om uit te sluiten, dat men zich ongemerkt klaarmaakte om verrassend een oorlog te kunnen doen uitbreken. De Amerikanen hebben dat later — en helaas te laat — doen vergezellen van publikaties, waarbij zij lieten zien, wat er met luchtfoto's kon worden waargenomen en men verkeerde op dat ogenblik in de mening, dat dat bijzonder ver ging en werkelijk de belangrijkste oorlogsvoorbereidingen, nl. voor de verrassing konden worden vastgesteld. Van de kant van Eisenhower zat waarschijnlijk het idee voor om bij de Russen vast te stellen: wat wil je nu, wil je nu werkelijk een oorlog voorkomen, of is het alleen maar een zinledig gesprek, waarmee wij hier bezig zijn.

Ten aanzien van het doel van de besprekingen wil ik thans opmerken, dat een overeenkomst tot verbod van de „grote” A- en H-wapens een belangrijk resultaat zou zijn. Verbod van de „kleine” A-wapens acht ik ondenkbaar. Deze zijn in de „conventionele” bewapening opgenomen. Hierop sloeg de uitlating van Veldmaarschalk Montgomery, dat een „point of no return” is bereikt. Ook beperking van de maximum-sterkte zou een gunstig resultaat zijn.

Dergelijke overeenkomsten sluiten nimmer overtreedingen uit, evenmin oorlogen. Dit is geen reden om die overeenkomsten niet na te streven.

Mijne heren, ik zou dan willen ingaan, zowel op de opmerking van Generaal Schepers betreffende de koude oorlog als op het betoog van Prof. Barents en van Prof. Vlekke.

Prof. Barents zegt: is het wellicht mogelijk, dat U de ontwapeningsbesprekingen te zonnig ziet. Ik ben mij niet bewust zo zonnig gezien te hebben.

*) Tot mijn spijt heb ik de heer Schreuders mondeling niet volledig geantwoord, daarom is schriftelijk het antwoord enigszins uitgebreid. (Mathon.)

Ik meen de ontwapeningsbesprekingen toch redelijkerwijze in het juiste daglicht te hebben gesteld.

Hiermede kom ik ook op het betoog van Generaal Schepers en dat van Prof. Vlekke: wat zie ik nu in die ontwapeningsbesprekingen. Met Prof. Barents ben ik het eens, dat er een stuk onvermijdelijkheid in zit met het oog op onze publieke opinie. Ik geloof dus, dat wij het niet kunnen nalaten. Ik weet niet of men zo heel veel meer te weten komt omtrent de tegenpartij. Maar ik zou zelfs die kans toch willen benutten, want men kan, wanneer men bij elkaar zit en wanneer men zijn voorstellen moet formuleren, de beweegredenen van de tegenpartij meer gaan begrijpen en dan kan men wel gaan vaststellen de wat sterkere en wat zwakkere plaatsen in de strijdwijze van die tegenpartij. Dat is hetgeen dat ik bedoeld heb met het verkennen van de positie. Maar ik zie veel meer de ontwapeningsbesprekingen als een strijd. Vandaar dat ik dat nauwe verband gelegd heb met hetgeen ik niet anders kan aanduiden dan met de term: de koude oorlog. Ik ben het met Generaal Schepers volkomen eens, dat het voor de Sovjet-Unie een vorm van coëxistentie is. Het is tegelijkertijd een strijd. Dat is geen wonder, want voor het communisme, dat in tegenstellingen denkt, is eigenlijk alles strijd. Nu kunnen wij die strijd niet ontgaan en moeten wij die strijd voeren. Bij de ontwapeningsbesprekingen moesten wij dan diezelfde dingen doen, die ik genoemd heb, het aftasten van de posities, het trachten de tegenpartij te verzwakken, het trachten middelen te vinden om zijn krachten te neutraliseren. En dan tegelijkertijd — en misschien dat daar mijn zonnigheid dan in zit — toch de kans nog benutten er, al is het maar het kleinste resultaat, uit te halen dat mogelijk zou zijn. Indien er maar iets zou zijn, dat men zou kunnen afschaffen of beperken, dan zou dat toch al een voordeel zijn en dan zou men dat ook om morele redenen nooit mogen nalaten. Maar nu moet men die strijd goed voeren en nu kom ik geheel aan de kant van Prof. Barents. Ik ben met hem van mening, dat men die strijd van het Westen uit wel iets harder kan voeren en ik ben met hem van mening — en dat was een belangrijk element in mijn hele betoog — dat men tegelijkertijd zelf propaganda moet voeren. Althans moet men de methode van de tegenpartij in het daglicht stellen waarin wij menen die te moeten zien. Ik vind nu juist, dat dit van Westelijke zijde dikwijls te weinig is gebeurd, om allerlei redenen wel te verklaren, maar ik ben er nog niet van overtuigd, dat daarin geen veranderingen zouden zijn aan te brengen. In het Westen — zowel in de N.A.T.O. als buiten de N.A.T.O. — zou men er zich iedere keer op moeten beraden om ook op dat gebied de strijd beter te voeren. Daarom moet men er naar streven in de pers en op de universiteiten, in de scholen, te laten zien wat of de methodes van de Sovjet-Unie, wat de methodes van het communisme zijn, wat of wij er tegenover moeten stellen en hoe of wij hun methodes zouden moeten brandmerken. Het eigenaardige is, dat bij al die gesprekken over de A-wapens, men iedere keer nalaat om voorop te stellen wat het communisme is, wat de strijdwijze van het communisme is en wat daaruit voortvloeit. Men kan nog zoveel verscheidenheid van mening hebben over die wapens en alles wat daar verder aan vastzit, maar er is één ding, dat ons altijd weer te zamen brengt. Dat is nu juist dat communisme, dat is juist die strijdwijze, want dat willen wij niet. Maar dan is het nodig om dat iedere keer en in de ruimste kring de mensen aan hun verstand te brengen en niet altijd met propagandamethodes, maar ook met de normale methodes van vorming, die ik in opvoeding en onderwijs zie.

Ik mag wel zeggen — daar zit misschien ook een zekere zonnigheid in en ik zeg dit ook om iets weg te nemen van de indruk van polemiseren, die ik vooral bij uitweidingen buiten de tekst wel eens gemaakt heb, — ik ben hier in Nederland helemaal niet zo ongelukkig over. Want ten slotte doet zich toch het feit voor, dat alle partijen in het Parlement, de pers over de hele lijn gezien en de publieke opinie, ondanks de moeilijkheden die er voor ons zijn en die moeilijkheden zijn groot wat de atoomwapens betreft, toch eigenlijk gezamenlijk een bijzonder goede houding aannemen. Het is geen vraagstuk geweest van de binnenlandse politiek, zoals het in Engeland en in Duitsland wel is, het is een algemene mening, die zich in ons land heeft vastgezet, dat wij tegenover de voortdurende bedreiging van de Sovjet-Unie niet kunnen nalaten om militaire middelen te stellen en om de middelen te gebruiken die er op het ogenblik voor gegeven zijn. Het is alleen het iets meerdere, dat ik zou willen doen dan alleen over die middelen en over de methodes van het communisme te spreken, maar dan ieder in zijn eigen kring en ieder naar zijn eigen opvattingen, het gevoel te geven van de betekenis van de waarden, die wij willen hooghouden. Dat noem ik ook koude oorlog. Ik geef toe, dat die uitdrukking eigenlijk onvoldoende zegt, want in zekere zin is het: voortgaan met al datgene, dat men altijd gedaan heeft en dat betekent in het Westen: de geest stellen boven de materie, het vormen van mensen met verantwoordelijkheidsgevoel, met een zekere zelfstandigheid in hun denken. En nu de vraag, die Prof. Vlekke stelt: wat is nu eigenlijk de oorzaak, dat na de vaststelling van de grote krachtsinspanning die er nodig is, wij elke keer deze in zekere zin nalaten en dat daaraan gepaard gaat de overschatting van de Sovjet-Unie.

Prof. Vlekke weet, dat ik natuurlijk ook niet meen daar een allesomvattend antwoord op te kunnen geven. Ik geloof, dat het juist is om het te kort schieten toch te constateren. Ik geloof, dat het ook daarom juist is, omdat men dan nog duidelijk voor zich ziet dat beeld van die langdurige strijd, of U die nu al of niet koude oorlog wilt noemen. Ik geloof, dat U dan ook beter voor U ziet, dat altijd maar weer opnieuw een krachtsinspanning moet worden gedaan, dat men zich daar niet aan kan onttrekken en dat men daaraan meedoet, ook wanneer men niet aan de onderhandelingstafel aanwezig is. Want die ruggesteun moet gegeven worden door de publieke opinie en door de overtuiging van de Westelijke volkeren. Dat is een moeilijke strijd, die lang moet worden volgehouden, al de prestaties die wij doen en de veel grotere prestaties, die misschien nog gedaan moeten worden. Volgens de N.A.T.O.-opvattingen moet die strijd gedurende tien à twintig jaar en volgens Generaal Eisenhower misschien wel vijftig jaar worden volgehouden. Deze last kunnen wij doodeenvoudig niet van ons wegleggen. Het is wel eens voorgesteld als, en het is wel eens vergeleken met onze nationale strijd tegen het water. Waarom falen wij daar zo nu en dan in? Zonder daar nu al te diep op in te gaan, falen wij natuurlijk erin omdat de kracht van onze eigen overtuigingen niet altijd even sterk is. Omdat er aan onze zijde grote fouten worden gemaakt. Omdat het bijzonder moeilijk is om de ontwikkeling te begrijpen, die in de wereld plaatsvindt en in het bijzonder de ontwikkeling van die delen van de wereld, die ook mee gaan spreken, die hun eigen wegen in gaan slaan, wegen die hen dikwijls leiden tegenover ons en in elk geval leiden tot een groot wantrouwen van hun zijde. Ik geloof, dat het moeilijk is. Ik geloof, dat er dus gefaald wordt en ik geloof, dat er moet worden voort-

gegaan. Ik geloof, dat wij daar ten slotte toch altijd nog niet in falen. Hiermee kom ik op de kwestie van de overschatting. Ja, inderdaad, herhaaldelijk overschatten wij de tegenpartij, op de momenten, dat wij zelf in de meest kritieke omstandigheden verkeren. Wanneer de wijzen van Lissabon vaststellen, wat er eigenlijk zou moeten worden gedaan en wat wij dan niet halen, dan ziet U echter, dat de Sovjet-Unie in soortgelijke moeilijkheden zit. Ik ben het met beide heren geheel eens. Wanneer het bij ons vrijwel geheel boven onze financiële krachten gaat, dan zit de Sovjet-Unie ook met die moeilijkheden. Dan moet de Sovjet-Unie ook veranderingen aanbrengen in zijn economie, dan moet deze ook rekening houden met een langzamerhand meedenkende mensenmenigte, dan zijn er ook behoeften, die daarin leven en die bevredigd moeten worden. En dan zien wij dat niet altijd, dan zien wij onze eigen moeilijkheden. Dan kost het altijd even moeite om om te schakelen ten einde te kunnen zien hoe het dáár nu gaat. Ik heb ook gezegd, dat die strijd gevoerd is met afwisselend succes.

Ik ben er volstrekt niet van overtuigd, dat op elk ogenblik het succes aan de kant van de Sovjet-Unie is. Herhaaldelijk zijn er winstpunten aan onze zijde vast te stellen, ook in de onderontwikkelde gebieden. Maar, mijne heren, niet te vergeten: allereerst in de gebieden, die door die drie lijnen zijn gefixeerd. Dat is nu juist voor mij zo'n grote reden om aan die lijnen niet te laten tornen. Dat is de grote betekenis van N.A.T.O., waarop wij ons dit jaar, nu wij een tien jaar-herdenking tegemoet gaan, wel eens even moeten bezinnen. Ik zou dus willen zeggen met Prof. Vlekke, laten wij proberen die Sovjet-Unie niet te overschatten, wij zullen dan tegelijkertijd toch wel goed uit onze ogen blijven kijken, en laten wij er toch een vertrouwen in hebben, dat altijd onze waarden hoger dan hun waarden zijn. Dat het bij ons nog altijd is de geest, die boven de materie staat, dat er bij ons met al onze verdeeldheid nog altijd één eenheid van opvatting bestaat, dat niet de mens mest is op de velden der toekomst, maar dat wij aan de mens en de menselijke waardigheid een grote betekenis toekennen en ten slotte, dat deze gedachte op een gegeven ogenblik, als het nodig zou zijn, ook zal worden omgezet in offers en niet te vergeten — en dat is iets wat eigenlijk hoe langer hoe meer tot mij gaat doordringen — dat het dus noodzakelijk is aan onze kant om te geloven aan de overwinning.

De Voorzitter:

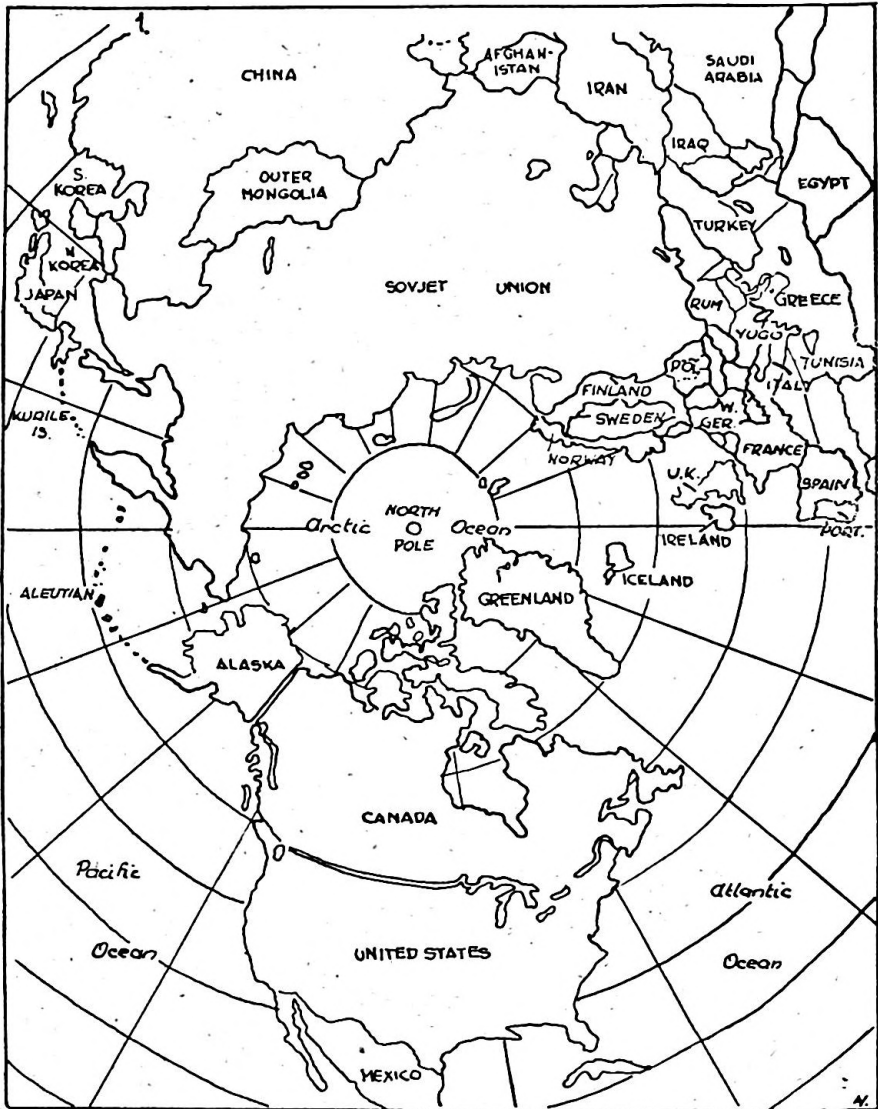
Mevrouw en mijne heren, U zult het met mij eens zijn, dat wij vanavond een bijzonder belangwekkende en ik zou bijna zeggen ouderwetse avond hebben gehad, waar niet alleen de inleider heeft gesproken, maar ook uit de vergadering verschillende gedachten naar voren zijn gekomen, die de inleider weer op uitstekende wijze heeft beantwoord. Deze avond heeft wel in het bijzonder aangetoond de samenhang tussen politiek en strategie. Ik meen ook, dat deze avond van bijzonder belang is niet alleen voor de paar duizend leden die onze Vereniging telt, maar ook voor wijdere kring in ons land, die, naar ik hoop, door de pers hier op ruime schaal van zal kunnen kennismaken. Een klein land als het onze heeft sterk de neiging om de internationale politiek van een te idealistisch standpunt te bezien. Ik geloof daarom, dat het van belang is, dat vanavond de ontwapeningsbesprekingen, het ontwapeningsstreven en al wat zich daaromheen afspeelt, in de eerste plaats uiteraard door de inleider, maar verder ook door de debaters, in het juiste licht zijn gesteld.

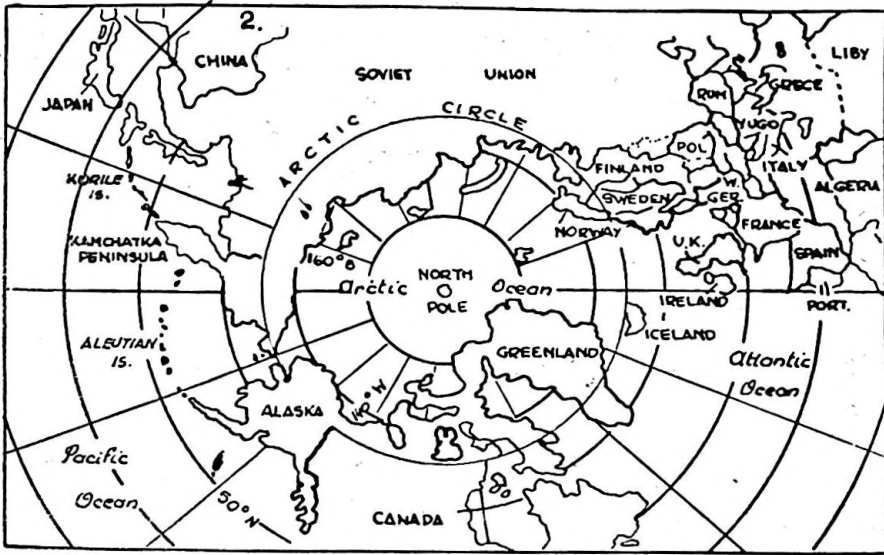
Dat zal medewerken aan een reële meningsvorming in een land, waar men zo dikwijls geneigd is om, door het grote rechtsgevoel dat de Nederlander, en gelukkig, onderscheidt en door het idealisme dat wel eens eigen is aan de zwakke, een onreële kijk op de internationale politiek te hebben. Met het oog op het vergevorderd uur zou ik zelf willen volstaan met slechts een paar opmerkingen te maken, die bij het horen in mij zijn opgekomen en die mij toch van het hart moeten. Dat betreft in de eerste plaats die mobiele strategische reserve waar een en ander over gezegd is. Ik zou erop willen wijzen dat, wil een dergelijke internationale — want dat was toch de bedoeling — mobiele strategische reserve nut hebben, er een politieke macht moet zijn, die deze strategische reserve op het juiste tijdstip kan inzetten en naar de juiste plaats kan dirigeren. Deze politieke macht is op het ogenblik niet aanwezig. Het NATO-verdrag is zeer duidelijk en zeer beperkt en laat slechts toe het inzetten van strijdkrachten wanneer het NATO-gebied rechtstreeks wordt aangevallen. Op alle drie interparlementaire NATO-conferenties, die ik heb bijgewoond, is de mobiele strategische reserve ter sprake gekomen en daar is de volstrekte ongeneigdheid gebleken om de politieke leiding van de NATO, d.w.z. de Atlantische Raad, de bevoegdheid te geven om een mobiele strategische reserve — stel dat deze gevormd zou zijn — in te zetten. De grote mogendheden wensen zelf te beslissen, waar zij buiten het NATO-gebied in de wereld zullen optreden en wanneer, en de kleine mogendheden wensen uitsluitend aan de NATO deel te nemen indien dit een strikt defensieve organisatie blijft, die geen enkel risico neemt behalve de verdediging tegen een Russische aanval. Ik geloof dus — hoeveel hier ook inzit uit een militair standpunt — dat men de grote politieke moeilijkheden, die verbonden zijn aan een dergelijke mobiele strategische reserve, niet uit het oog moet verliezen. Als ik nog een tweede waarschuwing mag doen horen, dan is het omdat de inleider terecht erop heeft gewezen, dat ook de Nederlandse strijdkrachten zich zullen moeten aanpassen aan de zich sterk wijzigende technische en andere omstandigheden. Wij mogen daarbij, en dat zal ook ongetwijfeld de inleider met mij eens zijn, maar ik stel er toch prijs op om dat naar voren te brengen, niet vergeten de grote moeilijkheid die erin is gelegen, dat de Nederlandse evenals de andere Westelijke strijdkrachten zowel klaar moeten zijn voor een oorlog van morgen, als de blik gericht houden op de toekomst. Het verenigen van deze beide eisen, van het op ieder uur paraat zijn en tevens meegaan met de technische ontwikkeling, werpt buitengewone moeilijkheden op voor degenen, die daarvoor verantwoordelijk zijn.

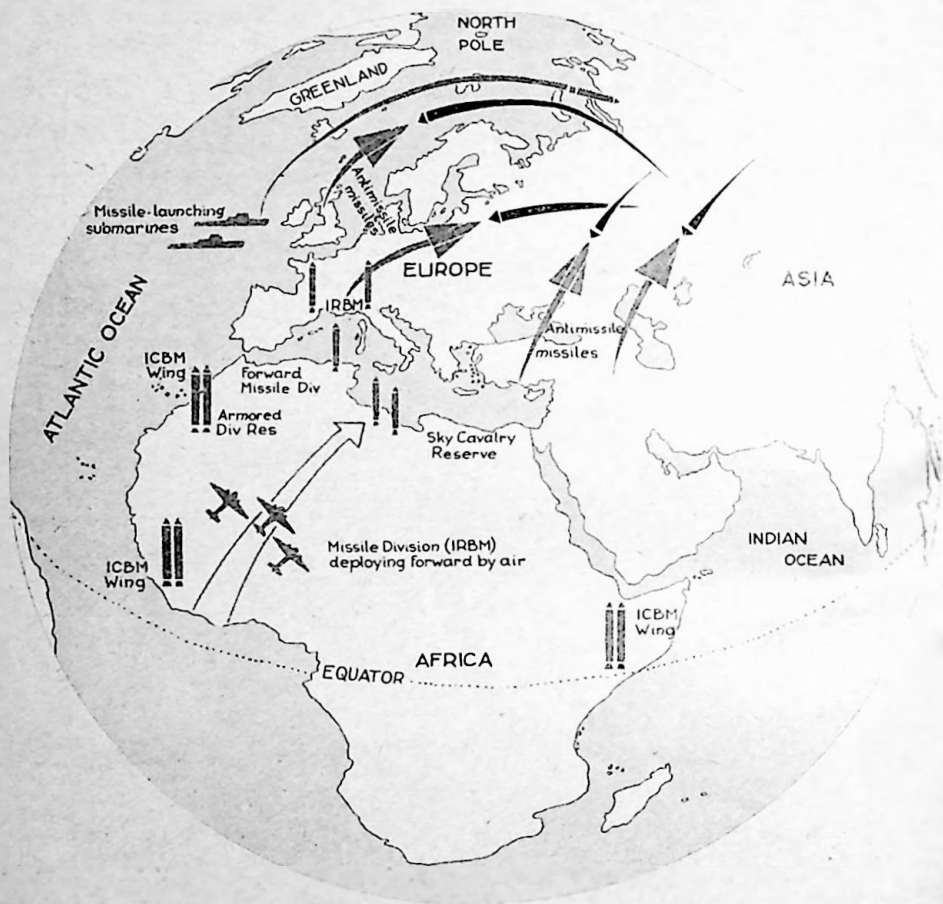
Ik wil het hierbij laten. Ik wil de inleider hartelijk dankzeggen voor zijn, ik mag wel zeggen briljante, voordracht. Ook mijn dank aan de debaters, die ertoe hebben bijgedragen om verschillende punten beter te belichten. Ik sluit mij gaarne aan bij de woorden, die de inleider aan het slot heeft gesproken en die ook reeds waren geuit door Prof. Vlekke. Ik zou willen eindigen met de woorden die Prof. Vlekke gebruikt heeft en die ook geheel in de geest waren van de inleider: „*wij winnen altijd*”. En dan is hiermee de avond gesloten. (Applaus).

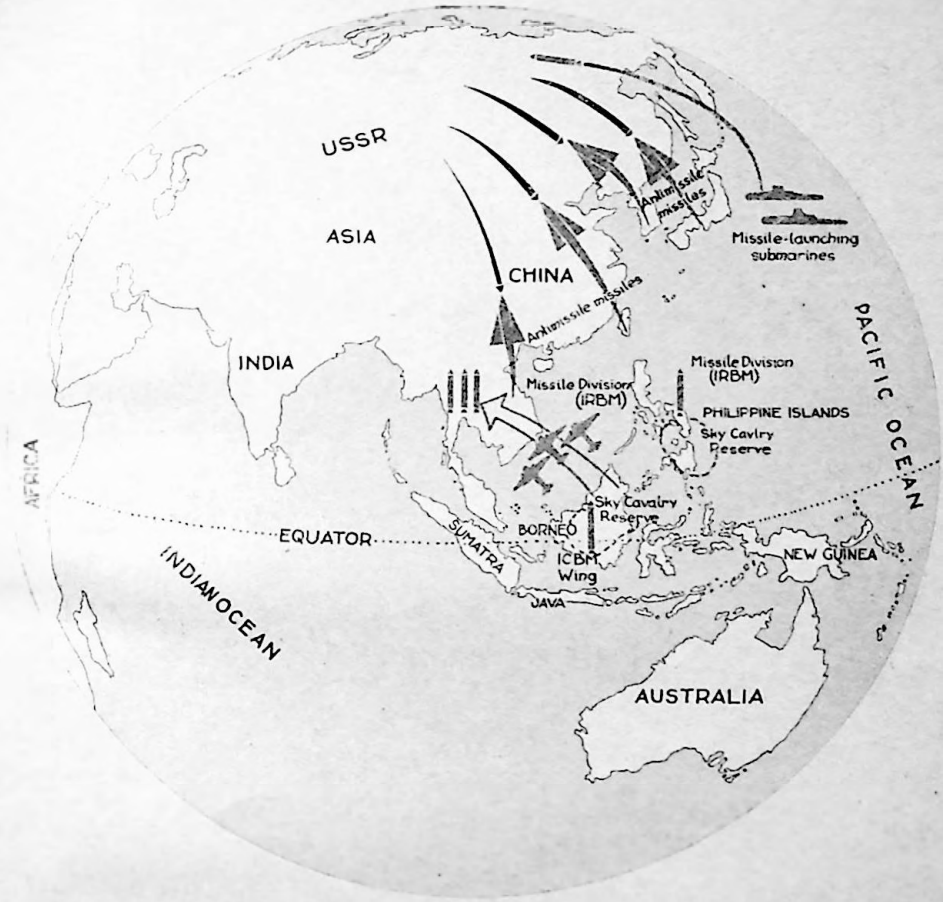
STELLINGEN

1. De ontwapeningsbesprekingen zijn erop gericht de veiligheid te verhogen en het beginnen van een oorlog te bemoeilijken. Het Westen streeft met zijn bewapening hetzelfde na.
2. De ontwapeningsbesprekingen passen in de „koude” oorlog en wel in de militaire „koude” oorlog, waarin een voortdurende militaire dreiging met oorlog bestaat.
Bij de ontwapeningsbesprekingen worden in het kader van de militaire koude oorlog twee elementen van de verdediging:
— de kernwapens van het „zwaard”,
— de bases van deze wapens en de verdedigingszones, welke het „schild” vormen getracht te
— verkennen en
— te neutraliseren en/of te verzwakken.
In de militaire „koude” oorlog wordt met deze elementen bovendien voortdurend bedreigd.
3. De nieuwste ontwikkeling der wapentechniek, in het bijzonder de strategische geleide projectielen en het militaire gebruik van de ruimtevaart, gaat het raam van de tot nu toe gevoerde ontwapeningsbesprekingen te buiten.
4. Evenmin kan de „revolutionaire” Sovjet-strijdwijze, welke zich militair-strategisch gezien ook tegen
— de verbindingen en
— het oorlogspotentieel
richt en waar tegenover
— een mobiele strategische reserve
vereist is, in het raam van deze besprekingen worden gevat.
5. Uit de onder 3 en 4 vermelde omstandigheden vloeit voort, dat de ontwapeningsbesprekingen bovendien een misleidende invloed uitoefenen.
Het vorenstaande mag er niet toe leiden, dat het Westen zou mogen nalaten ook langs deze weg ernaar te streven een oorlog te voorkomen. Wel zal het Westen moeten trachten het juiste licht op alle aspecten van het bij deze besprekingen behandelde vraagstuk te doen vallen.
6. Voor Nederland worden bij de behandeling van het ontwapeningsvraagstuk de grote tendensen ten aanzien van de vorming en de instandhouding van de toekomstige krijgsmacht en de noodzakelijke „integratie” in geallieerd en in militair/civiel verband zichtbaar.
Nauwe samenwerking met de research, met het Ministerie van Buitenlandse Zaken en met de normale voorlichtingsorganen: de pers e.d. is noodzakelijk. Mede om deze reden is een Defensiestaf vereist.
De opleiding van degenen — militairen en burgers — die bij de behandeling van deze problemen een taak hebben te vervullen, vereist samenwerking met het hoger onderwijs.
Voor de publieke belangstelling is samenwerking met particuliere verenigingen en instellingen noodzakelijk.
Deze belangstelling is voor het parlement van betekenis; zij wordt eveneens door het parlement beïnvloed.

MEDEDELINGEN VAN HUISHOUDELIJKE AARD

NIEUWE LEDEN

Nederland

's-Gravenhage: C. H. Gelok, Kap. Inf.; J. S. Friederick, Adm. Min. v. Oorlog; L. V. de la Rambalje, Majoor K. Lu.
Amsterdam: Jhr. E. W. van Holthen, res. 1e Lt. Cavalerie.
Barneveld: Stafschool Bescherming Bevolking (1 abonn.)
Breda: C. Dorenbos, Cadet-Sergt. K. Lu.
Den Dolder: H. K. Zoetelief Norman, Majoor T.D.
Dordrecht: Mr. F. Salomonson.
Ede: J. de Jong, Kapitein; J. Schulte, 1e Luit.
Rbemen: P. H. J. Lutterman, 1e Lt. K. Lu.
Rijswijk: C. W. M. Uytengaak, Kap. Verbind. Dienst.
Soestdijk: G. J. Cramer, Kap. vl. K. Lu.
Wassenaar: Jhr. H. de Jonge van Ellemeet, Kapitein-Luit. ter Zee.

Buitenland

West-Duitsland

Bal-Honnef (R.H.): J. L. Bosch, Lt. Kol. wnr. K. Lu.

Na de voordracht over „Luchtverdediging”, door *Generaal-Majoor A. J. de Vries* op 26 november j.l. te Amsterdam gehouden, is de wenselijkheid gebleken dit uitermate belangrijke onderwerp nogmaals onder de loop te doen nemen. Op *vrijdag 10 april a.s.* zal *Commodore A. B. Wolff* te 's-Gravenhage spreken over: „*Een andere visie op de ontwikkeling van de Luchtverdediging*”.

De contributie voor het werkjaar 1958—1959 (1 okt. 1958—30 sept. 1959) is vastgesteld op f 10,—. De leden, die *zulk nog niet gedaan hebben*, wordt dringend verzocht hun contributie wel te willen storten op postrekening 78828 van de Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, Den Haag.

Het Bestuur van de Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap is thans als volgt samengesteld:

M. R. H. Calmeyer, Lt.-Generaal G.S. b.d., Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Voorzitter; J. H. Couzy, Lt.-Generaal der Artillerie, Onder-Voorzitter; E. R. d'Engelbronner, Kolonel G.S., Redacteur Orgaan en W.J.; A. L. van den Berge, Generaal-Majoor G.S.; H. C. Gautier, Kolonel-vlieger; Mr. F. R. Mijlief, Directeur-Generaal voor Openbare Orde en Veiligheid; J. M. van Olm, Schout-bij-nacht-vlieger; Mr. A. N. Baron de Vos van Steenwijk, Commandeur; J. J. de Wolf, Brigade-Generaal Genie b.d.; H. P. Zielstra, Generaal-Majoor-Vlieger; J. H. Jansen, Luit.-Kolonel G.S.; J. P. Boots, Res. Kolonel b.d., Secretaris-Penningmeester, van Alkemadeaan 215, 's-Gravenhage, telefoon 774621.

Geeft bij adresverandering kennis aan de Secretaris-Penningmeester,
van Alkemadeaan 215, 's-Gravenhage
en vergeet vooral niet ons een nieuw lid op te geven